

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Μεχμέτ Αλῆς Πασᾶς.

Πρὸν εἰσχωρήσωμεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς πρὸ μικροῦ νεκρᾶς Αἰγύπτου, μὴ διαφερούσης ἀπὸ τὰς ἐμψύχους Μωμίας, τὰς ὅποιας περικλείουσιν οἱ τάφοι της, ἃς στήσωμεν ὀλίγον τὰ βλέμματά μας εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα, ὃστις τὴν ἐδόξασε καὶ τὴν ηὔξησεν.

Ἐν ἔτει 1151 τῆς Αἰγύπτου [καὶ καθ' ἡμᾶς, 1773] ἀποθανὼν εἰς τὴν Κυβέλαν, μικρὸν λιμένα τοῦ Ἐγαλετίου τῆς Ρουμιλίας, πτωχός τις ἀξιωματικὸς τῆς Τουρκικῆς χωροφυλακῆς, ἀφεὶς παῖδα τετραετῆ ἄζεγον, ἀπορον καὶ, τὸ χείριστον, ὄρφανὸν συγγενῶν καὶ φίλων. Ὁ Αγᾶς, καθὸ εὔσπλαγχνος, ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ τὸ ἐδίδαξεν ὅ, τι ἐνομίζετο | τότε παρὰ τοὺς Οθωμανοῖς ὡς τελειότης τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, δηλαδὴ τὴν ἵππευτικὴν τὴν ἀσκήσιν τοῦ Τζιριτίου, τῆς Καραβίνας καὶ τοῦ ξίφους. Τὸ παιδίον τοῦτο ἦτον ὁ Μεχμέτ Αλῆς, ὃστις μετὰ ἔξηκοντα ἔτη, ἔμελλε ν' ἀνεγείρη ἐν κράτος καὶ νὰ κλονίσῃ ἄλλο.

Φαίνεται, ὅτι ἦτο πεπρωμένον δὶ αὐτὸν, νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ κόσμου, μόνον κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐκείνην καθ' ἥν ἡ δόξα τῶν λοιπῶν πολιτικῶν ἀνθρώπων εὐρίσκεται συνήθως εἰς τὴν παρακμήν της· ἡ δὲ περίστασις αὕτη δὲν εἶναι ἀπὸ τὰς ἐπουσιώδεις λεπτομερείας τῆς πολυμόρφου ζώῆς του, ὅταν τις ἀναλογισθῇ ὅτι οἱ νεανικοὶ χρόνοι τοῦ ἀλλοκότου τούτου ἀνδρὸς, ἐγγυμονοῦνται τὴν μέλλουσταν δόξαν του, ἐν μέσῳ ἀκαθέκτου φιλοδοξίας, παρῆλθον εἰς τὸ ἐργαστήριον τινὸς ταμβακοπώλου, ὃπου ὁ Μεχμέτ Αλῆς ἔζησεν ἴδιοτεύων, ἀφοῦ μετὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν, ἐμακρύνθη ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ Τοπάρχου, ὡς εἴρηται. Τοῦτο δὲ συνέβη ἵστως ἐπειδὴ ἐπρεπεν ὁ ἀναμορφωτὴς τῆς Ασιανῆς πολιτικῆς καὶ βιομηχανίας

νὰ προετοιμασθῇ εἰς τοῦτον τὸν διπλοῦν σκοπὸν, καὶ ν' μεταβῆ ἀπὸ μιᾶς τῶν χυδαιοτέρων κλάσεων τῆς βιομηχανίας, εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τῆς διοικητικῆς κλίμακος.

'Αλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀσήμαντος νεότης του εἶχεν ἀναλογίαν τίνα μὲ τὸ γῆράς του· διότι, τὶς δὲν θεωρεῖ εἰς τοῦτον τὸν πρωτόπειρον ἔμπορον, δστις, μὲ ἐνιαύσιον μισθὸν ὀλιγῶν τινῶν Τουρκικῶν γροσίων, κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ ἔργαστήριον, νὰ συστήσῃ ὑπόληψιν, καὶ ν' ἀγαδειχθῇ, καὶ τοι μὴ γινώσκων τὸ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν, εἰς τῶν πλουσιωτέρων ἔμπορων τοῦ Σανζακίου, τὶς δὲν θεωρεῖ, λέγω, ὅτι ἔκτοτε ἐνυπῆρχεν εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον τὸ σπέρμα τῆς περὶ τὰ οἰκονομικὰ ἐπιτηδειότητός του, διὰ τῆς ὁποίας ἔμελλε ποτε ὁ μονοπώλης οὗτος, ν' ἀπορρόφησῃ τὸν πλοῦτον τῆς Αἰγύπτου, διὰ νὰ τὸν ἀποδώσῃ πάλιν εἰς αὐτὴν διὰ καρποφόρων ἔργασιῶν, καὶ διὸ ηθοποιῶν θεσμοθεσιῶν; Μήπως ὁ ζῆλος, τὸν ὁποῖον ἄλλοτε ἔδειξεν αὐθορμήτως, ὡς πιστὸς ὑπήκοος, προτείνας τὰς ἐκδουλεύσεις του διὰ νὰ καθυποτάξῃ τὸ ἀπειθοῦν εἰς τὴν φορολογίαν χωρίον, ἔπειτα δὲ λαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τῆς χωροφυλακῆς καθὼς ποτὲ ὁ πατήρ του, καὶ ἐλκύσας εἰς ἔνεδραν τοὺς τέσσαρας σημαντικῶτέρους τῶν κατοίκων, τοὺς ἥρπασεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἐναντιουμένου λαοῦ, μήπως, λέγω ὁ ζῆλος οὗτος δὲν ἐπρόδιδεν ἔκτοτε τὸν φιλοκερδῆ ἐκεῖνον ζῆλον, καὶ ἐκεῖνο τὸ ἐκ τόλμης καὶ πανουργίας ἀνάμιγμα τὰ ὁποῖα ἔχαρακτήρισαν τὸν Μεχμέτ' Αλῆν εἰς ἄλλην φάσιν τῆς ζωῆς του;

'Αλλ' ἂς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὰς τοιαύτας προσωπικὰς λεπτομερίας, καὶ ἂς ἀναδράμωμεν εἰς τὴν ἐποχὴν ἀπὸ τῆς ὁποίας τὸ ὄνομά του ἐνοῦται μὲ τὴν ἱστορίαν, ὅτε ἡ ἐκστρατεία τῶν Γάλλων τὸν προσήλωσε διὰ παντὸς εἰς τὴν Αἴγυπτον, τῆς ὁποίας προσιδιάσθη τὴν τύχην, καὶ τὴν ὁποίαν ἐπροίκισεν οὗτος μὲ κολοσσαῖα καὶ ἔνδοξα σχέδια, γενόμενος παράδειγμά τῆς τεράστιου συναρμογῆς καὶ συνιζήσεως τῶν διαφόρων συμβεβηκότων, διὰ τῶν ὁποίων συγδέει ὁ Οὐραγὸς τοὺς κρίκους πάσης ἀνθρω-

πίνης προσόδου! — Ψήφισμα τοῦ Διρεκτορίου τῆς τότε Γαλλικῆς Κυβερνήσεως εἶχεν ἐκσφενδονίσῃ πολυάριθμον στρατὸν εἰς τὰς ὅχθας τοῦ Νείλου, καὶ ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν μικρὰν σφαῖράν του Μακεδόνα ἔμπορον, ὃστις ἔμελλε ποτὲ ν' ἀναζωπυρήσῃ τὸ φῶς τοῦ πολιτισμοῦ ἐπιλάμψαν εἰς τὰ ἑρείπια τῆς; Μέμφιδος διὰ τῆς ἐπιφανείας τῶν Γάλλων! Μόλις διεσπάρη ἡ φήμη τοῦ μελετωμένου πολέμου, καὶ ἀμέσως ὁ Μεχμέτ 'Αλῆς κινούμενος ἀπὸ ἀκάθεκτου φυσικὴν τινὰ ὀρμὴν ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Αἴγυπτον, ὅπου, διὰ τῆς προσεγγίσεώς του μὲ τὸν νοήμονα ἐκεῖνον λαὸν, ^π ἔμελλε ν' ἀναπτυχθῆ ὁ μεγαλεπίβολος νοῦς του, ὃςις ἀκόμη δὲν ἐγνώριζε τὴν ἴδιαν ἀξίαν του. Ο ἄνθρωπος τῆς δύσεως, ὁ Ναπολέοντος ὑπάγει νὰ ἡλεκτρίσῃ μὲ τὸ βλέμμα του ἐκεῖνον, ὃστις μέλλει νὰ δοξάσῃ καὶ νὰ ζωογονήσῃ τὴν 'Ανατολὴν, ὥστε, ἐνῷ ἡ Αἴγυπτος καταπίπτει εἰς τοὺς πόδας τῶν Πυραμίδων, ἡ καταστροφή της καθίσταται πρὸς αὐτὴν γονιμωτέρα τῆς νίκης, διότι μεταξὺ τῶν ἡττηθέντων εὑρίσκεται καὶ ὁ Μεχμέμ 'Αλῆς. Μὲ τοῦτο μόνον τὸ μάθημα, τὸ ὅποιον ἐξέλιξεν ἡ προληπτικὴ τῶν Οθωμανῶν ἀναληγησία ως ἀποτέλεσμα ἀναλλοιώτου τυνος προωρισμοῦ, ἐννόησεν ὁ Μεχμέτ 'Αλῆς τὸ ἐστὶν πρόσδοσ, τάξις, ἐπισήμη, πολιτισμὸς, ἐνὶ λόγῳ, τὸ ἐστὶν Ε ὑρώπη.

Καθόλου εἰπεῖν ὁ Μεχμέτ 'Αλῆς, ὁφείλει τὴν αὔξησίν του, ποτὲ μὲν εἰς τὰς ῥαδιουργίας του, ποτὲ δὲ εἰς τὴν ἴδιαν αὐτοῦ Θέλησιν, διὰ τῶν ὅποιων ἐξύφανεν ἀφ' ^πέαυτοῦ καὶ μόνος τὸν ἴστον τῶν ὑποθέσεών του. Κυρίως ὅμως, δύω περιστάσεις συνετέλεσαν εἰς τὴν φιλοδοξίαν του, τὰς ὅποιας χωρὶς αὐτὸς νὰ προϊδῇ, καὶ νὰ τὰς προδιαθέσῃ διὰ τῆς ἐπιρροῆς του, ἐδυνήθη τρόπον τινα νὰ τὰς οἰκειοποιηθῇ καὶ νὰ τὰς μεταχειρισθῇ ως μέσα τῆς αὔξησεώς του πρώτη τοίτων ^πείναι ἡ ἐκστρατεία, ως εἰπομέν, τῶν Γάλλων εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ δευτέρα ὁ πόλεμος τῶν Οθωμανῶν κατὰ τῶν Μαμαλούκων. — Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην περίοδον, ὁ Μεχμέτ 'Αλῆς συγχεόμενος μεταξὺ τῶν ὑποδεεστέρων κλάσεων, δὲν ἔφερεν ἀκόμη πρόσωπον σημαντικὸν καὶ ἐνερ-

ηγητικὸν, ὥστε κανὸν ἔναι τὸ ἀλλοθὲς, διὰ τὸ ἔκτοτε ἐπαρουσιάσθη φέρων τὸν τόπον τοῦ Εύρωπαισμοῦ, διὰ τοῦ ὅποίου ἀνεμόρφωσεν ἔπειτα τὴν Ἀνατολὴν, οὐχ ἡττον ὅμως τὸ τοιοῦτον ἐπήγαξεν ἀπὸ ἐνδόμυνχόν τινα καὶ θεωρητικὴν ῥοπῆν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν δὲν ἐδύνατο ἀκόμη νὰ ὠφεληθῇ ἀμέσως, καὶ διὰ τοῦτο ἀν καὶ θεωρητικῶς ἐφαίνετο ἀνώτερος τῶν συμπατριωτῶν του, πρακτικῶς ὅμως ἔμενεν ὅλως διόλου εἰς δευτέραν τάξιν. Ἄλλ' εἰς τὸν κατὰ τῶν Μαμουλούκων πόλεμον, λαβὼν ταχέως τὴν σημαντικωτέραν θέσιν, ἐπλήρωσε τὴν σκηνὴν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς μακρᾶς ταύτης τραγῳδίας, ὥστε ἡ βιογραφία του κατέστη ἡ υπόθεσις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου δράματος. Καὶ τφόντι, ἀπαριθμοῦντες τὰ θύματα ὅσα ἔπεισαν τότε ὑπ' αὐτοῦ, οἱ ἀπόγονοί μας θέλουσιν ἐρωτᾶ μίαν ἡμέραν ποιον ἔιδος τόλμης τὸν ὥθησεν εἰς ἔκεινον τὸν λαβύρινθον τῶν αἵματοστυγῶν περιπλοκῶν! Ἡ ἀναγεννηθεῖσα Αἴγυπτος θέλει ἀποκριθῆ ὑπὲρ αὐτοῦ.

'Ἐν τούτοις ἔπειδὴ ἀνεφέραμεν τὰς κυριωτέρας περιεστεις τῆς νεότητός του, ἵσως δὲν εἶναι περιττὸν νὰ δημιλήσωμεν ἐμπαρόδῳ καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν εἰσέπειτα ἔχθρῶν του Μαμαλούκων.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ιγ. αἰώνος καὶ πρὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ ἀγίου Λουδοβίκου κατὰ τῆς Αἴγυπτου, ὁ Σουλτάνος Μαλὲκ Σάλας δισέγγονος τοῦ Σαλαδίνου καὶ ἔγγονος τοῦ Μαλὲκ Ἀδὲλ, ἤγόρασεν ἀριθμόν τινα νέων Κιρκασίων, τοὺς ὅποίους διώρισε σωματοφύλακάς του. Ὁνομάσθησαν δὲ Μαμαλούκοι, δέστι πολεμικὸν αἰχμάλωτον ἢ δοῦλοι, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ κατήντησαν δοῦλοι βασιλεῖς.'

'Ο τρόπος τοῦ Σουλτάνου, [ἀναφέρει ὁ Κ. Ζοανβίλος] ἦτον τοιοῦτος ὥστε, ὅταν τις ἔξ αὐτῶν τῶν ἵπποτῶν εἰληφεθεὶς θησαυρίσῃ, ὥστε νὰ μὴν ἔχῃ πλέον τὴν ἀνάγκην του, τοῦτον ὁ Σουλτάνος, φοβούμενος μὴ τὸν ἀντιπολιτευθῆ ἢ τὸν φονεύσῃ, τὸν συνελάμβανεν καὶ τὸν κατεδίκαζε νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὰς φυλακὰς, ἀρπάζων πᾶν ὅ,τι εἶχον αἱ γυναικεῖς ἢ τὰ τέκνα του.' Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ διαδόχου τοῦ ῥήθεντος Σουλτάνου, ἐπαναστατήσαντες οἱ Μαμαλούκοι

κατὰ τοῦ τοιούτου δεσποτισμοῦ, κατέστρεψαν τὴν δυνάστειαν τῶν Ἀγουβιτῶν, καὶ οἰκειοποιήθησαν τὸν Θρόνον, τὸν ὅποιον διετήρησαν τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας, ἐναντίον τῶν προσβολῶν τῶν Χριστιανῶν, Τούρκων καὶ τοῦ Ταρμερλάνου ἢ Τιμουρλέγου, καὶ μὲν διατήρησαν τὸν μεγαλητέρους ἔτι κινδύνους, εἰς τοὺς ὅποιους ἥσαν ἐκτεθειμένοι διὰ τὸν ταραχοποιὸν πνεῦμα τῶν καὶ τὰς ἀκαταπαύστους διαιρέσεις τῶν.

Τέλος πάντων, βοηθούμενος, ἀπὸ τὰς τοιαύτας ταραχὰς, Σουλτᾶν Σελῆμ ὁ ἄ. ἐκυρίευσε τὴν καθέδραν τῶν, ἐν ἔτει 1517, ἐκρέμασε τὸν Σουλτάνον τῶν εἰς μίαν τῶν πυλῶν τοῦ Καΐρου, καὶ ἀνέθετο εἰς ἕνα πασᾶν ἢ ἀντιβασιλέα τὴν διοίκησιν τῆς Αἰγύπτου, ἀναδειχθείσης ἐπαρχίας τοῦ Ὁθωμανικοῦ Κράτους. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀντισταθμήσῃ τὴν δύναμιν τοῦ τοποτηρητοῦ τόύτου, καὶ διὰ νὰ τὸν κατέχῃ πάντοτε εἰς τὴν ὑποταγήν του, συνέστησε ὀλιγαρχίαν ἐξ εἰκοσιτεσσάρων Βέιδων Μαμελούκων, ὡστε τοιουτοτρόπως ὠργάνισε μᾶλλον τὴν ἀναρχίαν, καθότι ἡ τοιαύτη διαίρεσις τῆς ἔξουσίας ἐπέφερε τὰς μεταξὺ τῶν πασάδων καὶ τῶν Βεΐδων διηνεκεῖς ἐχθροπραξίας, ὡστε μόνος ὁ ἔξωτερικὸς πόλεμος ἐφερεν ἐνίστε ἀνακωχὴς εἰς τὸν ἐσωτερικόν. Ἐκ τούτων ἄρα εὔκολον εἶναι νὰ συμπεράνῃ τις πολὰ ὑπῆρξεν ἡ οἰκτρὰ τοῦ τόπου κατάστασις ἐν διαστήματι ὀλοκλήρων τριακοσίων ἑτῶν.

Εἰς μάτην ἡ Αἴγυπτος, ἥτις πάντοτε παρουσιάζεται εἰς τὴν σκηνὴν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς ὀλεθρίας παρθεύσίας αὐτῶν τῶν Ἀσιανῶν, ἀρνουμένη εἰς τὰ τέκνα τῶν, τὴν ἄδειαν τοῦ Βιοῦν, τὴν ὅποιαν εἶχε παραχωρήσεις τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς αὐτούς, καὶ τὴν ὅποιαν ἐπιδαψιλεύει τοσοῦτον ἀφθόνως εἰς ἄλλας φυλάς. Ανίκανοι νὰ πελλαπλασιασθῶσι διὰ τὴν τεκνογονίαν, συνεκροτήθησαν ἀπὸ ἀρπαγὰς ἄλλων νέων Καυκασίων κατὰ μίμησιν τῶν συμπατόρων τῶν, καὶ διὰ νὰ ἔξευτελίσωστρόπον τινα τὰ δικαιώματα τοῦ αἵματος, ἀπὸ τὰ ὅποια ἡ φύσις τοὺς ἀπεξένογεν, ἐκήρυξαν τὸ ἀξίωμα τοῦ Βέη ως

λέσυμβίβαστον μὲ τὴν κατάζασιν παντὸς ἀπογόνου Μα-
μελούκου, καὶ οὕτως ἐπεφύλαξαν ἀποκλειστικῶς τὴν δύ-
ναμιν εἰς ἑκείνους ἐξ αὐτῶν, ὅσοι ἔζωγρήθησαν ἢ ἡγορά-
σθησαν, ἐνὶ λόγῳ, μόνον εἰς τοὺς σκλάβους, εἰς τοὺς δού-
λους· ἡ δουλεία λοιπὸν ὡς μόνον μέσον τῆς κουνωνικῆς των
αὐξήσεως, κατέστη ὁ πρῶτος τίτλος τῆς εὐγενείας των,
καὶ τοιουτοτρόπως ἐπρόσφεραν τὸ μοναδικὸν θέαμα, τοῦ
νὰ παρουσιάζωνται συγχρόνως ὡς στρατὸς, ὡς σῶμα πολι-
τικὸν, καὶ ὡς ὀλόκληρος κουνωνία στεῖρα καὶ ἄγονος ἀπό-
βλητος παρὰ τοῦ κόσμου καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, διατη-
ρουμένη δὲ πρὸ τριῶν αἰώνων διὰ τῆς νίοθεσίας, διὰ τῆς
ἀρπαγῆς καὶ διὰ τῆς λεηλασίας, ὅταν ὁ Σουλτάνης Σελήμ
ὁ γ'. ἀπεφάσισε νὰ ἀποσπάῃ τὴν Αἴγυπτον ἀπὸ τὴν ὀλε-
θρίαν δυναστείαν των.

Πολλοὶ ἐκ τῶν Βεΐδων εἶχον ἥδη ἐμπέσει εἰς τὰς παγί-
δας τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ὀθωμανικῆς πόρτας. Κατὰ δὲ
τὸ ἔτος 1812 ὁ Μεχμέτ Αλῆς, ὅστις ἀλλοτε ὑπῆρξεν ἀρ-
χηγὸς τοῦ στρατοῦ εἰς τὸν κατὰ τῶν Γάλλων πόλεμον, διο-
ρισθεὶς πασᾶς τῆς Αἴγυπτου, διετάχθη μυστικῶς νὰ κατα-
στρέψῃ τοὺς πολεμιστὰς καὶ τοὺς ἀρχηγούς των καὶ νὰ
διευθύνῃ κατ' αὐτῶν ὅσα ἐδύνατο στρατεύματα· ἀλλ' ἡ ἐκ
τέλεσις τοῦ τοιούτου τολμηροῦ ἐγχειρήματος ἀπέκειτο εἰς
ἄλλον ἰσχυρότερον βραχίωνα. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἡ πρώτη
περὶ τοῦ ἔργου τούτου ἰδέα εἶναι γέννημα τοῦ ῥηθέντος
Σουλτάνου, διὸ φαίνεται ὅτι εἰς τὸ πολιτικὸν ζάδιον προη-
γήθη τοῦ Μαχμούτη καὶ τοῦ Μεχμέτ Αλῆ, διὰ νὰ τοὺς
ὑποδείξῃ τὸν δρόμον οὐχ ἥττον ἢ τοὺς σκοπέλους τῶν πο-
λιτικῶν νεωτερισμῶν.

Δεκαπέντε περίπου χιλιάδες ἀνδρῶν συνίγχθησαν ὑπὸ^{τοῦ}
τὰς σημαίας τοῦ ῥηθέντος Σατράπου, ἀποτελοῦντες συνα-
γελασμὸν ἀλλόκοτον ἐξ ἀνθρώπων παντὸς μέρους τῆς
Ἀσίας, ἐκτὸς τῆς Αἴγυπτου, διὰ τὴν κυριότητα τῆς ὅποιας
ἥτοι μάζοντο νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας, καὶ ἥτις, μὲ μόνην τὴν
ἔρημωσίν της εἶχε μεθέξει εἰς τὰς διενέξεις, τῶν ὅποιων
αὐτὴν ὑπῆρχε τὸ ἀντικείμενον καὶ τὸ θέατρον. Κυρίως δὲ

τὸ πεζικὸν ἐσύγκειτο ἐξ Ἀλβανῶν, Τούρκων καὶ Βαρβαρέζων. Τὸ δὲ Ἰππικὸν, ἀν καὶ ὀλιγώτερον κατὰ τὸν ἄριθμὸν, ἥτον ὅμως καὶ αὐτὸν ἀνάμιγ μα ἐκ τυχοδιωκτῶν παντὸς τόπου, ἀποτελοῦν τοῦτο τὸ εἶδος τῶν προδρόμων [Eclaireurs], τοὺς ὅποίους οἱ Τούρκοι ὀνομάζουσι Δελίδες ἀλλὰ τὸ στράτευμα ὅλον τοῦτο ὡς μὴ δυνάμενον ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ καταπολεμήσῃ τῶν Μαμαλούκων τὸ Ἰππικὸν, τὸ ὅποιον, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Βοναπάρτου, εἴναι τὸ πρῶτον ἵππικὸν τοῦ κόσμου, ἔμελλε νὰ ἐνισχύεται ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὴν ζηλοτυπίαν ἐξ ὃν ἥσαν διηρημένοι οἱ ἀντίμαχοί των, διότι κινούμενοι ἀπὸ τυφλὴν φιλοδοξίαν, οἱ Βέιδες ἥσαν πάντοτε ἔτοιμοι νὰ θυσιάσωσι τὸ κοινὸν συμφέρον των εἰς τὸ ἀτομικόν.

Εἰς τοῦτο τὸ πρῶτον στοιχεῖον τῆς ἐλπὶς ιζομένης ἐπιτυχίας, ὁ νέος Ἀντιβασιλεὺς ἐνόμισε κατάλληλον νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλο, ἀναθέμενος τὴν ἀρχηγίαν ἐνὸς μέρους τοῦ στρατοῦ, εἰς τὸν Μεχμέτ τὸν Αλῆν, τὸν μετ' αὐτοῦ στρατευσάμενον κατὰ τοῦ τελευταίου πολέμου, καὶ δόντα δείγματα ἀνδρείας καὶ φρονήσεως· ἀλλ' ἐπειτα ἀποπλανηθεὶς, ἀπέβαλε τοῦτον τὸν μόνον ἀνθρωπον, ὅτε ἐδύνατο νὰ συντελέσῃ ὡς ἀληθὲς στήριγμά του· διότι ἀφοῦ τὰ στρατεύματά του ἐνικήθησαν πλησίον τοῦ Δαμανχούρ, οἱ μὲν ἀρχηγοί των ἀπέδωσαν τὸ σφάλμα εἰς τὸν Μεχμέτ τὸν Αλῆν, κατηγοροῦντες αὐτὸν ὡς χαῦνον καὶ δόλιον, ὁ δὲ Σατράπης πεισθεὶς παραδόξως ἐνέδωκεν εἰς τὴν συκοφαντίαν ταύτην.

Εἰς μάτην ὁ κατηγορούμενος ἀπεδείκνυεν, ὅτι δὲν ἔμακρύνθη τῆς μάχης, εἰμὴ διὰ νὰ ἐνεργήσῃ ἀφευκτὸν τινὰ ἀντιπερισπασμὸν, τὸν ὅποιον μάλιστα εἰχε προσυμφωνήσει μὲ τοὺς λοιποὺς στρατηγούς· Ἡ συνέπεια τούτων πάντων ὑπῆρξεν ἡ καθαίρεσίς του.

Παροργισθεὶς ἐκ ταύτης τῆς πτώσεως, ὁ Μεχμέτ τὸν Αλῆν συνδιαλάττεται μὲ τοὺς Μαμαλούκους, συνδέει συμμαχίαν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἀλβινῶν, ἀνοίγει εἰς τὸν Βέην τὰς πύλας τοῦ Καΐρου, καὶ βιάζει τὸν Χαχμούντ Χουσρέφην νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Δαμιέτην ὅπου ὁ ἀντίπαλος τρέ-

χει νὰ τὸν πολιορκήσῃ καὶ νὰ τὸν συλλάβῃ. Ἐξ ἐκείνης τῆς ἡμέρας χρονολογεῖται ἡ πολιτικὴ ἐπιφρόη τοῦ Μεχμέτ Αλῆ.

Φαίνεται ὅτι ἡ Ἀνατολὴ καθὸ οὐσιωδῶς συντηρητικὴ καὶ στάσιμος ἐν μέσῳ τῶν ἀναρχικῶν ἀταξιῶν, ἀποστρέφεται τὰς τελείας καταστροφὰς, αἱ δοῖαι διὰ μᾶς καταλύουσι καὶ τὴν πραγματικὴν καὶ τὴν δικαιωματικὴν ἔξουσίαν [le fait et le droit]. διὰ τοῦτο καὶ τοι, κρημνίζουσα τὰς θεσμοθεσίας, οὐχ ἥττον ὅμως σέβεται πάντοτε τοὺς ἔξωτερικοὺς τύπους. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ἀκόμη, ὅτι εἰς τὴν Ἀνατολὴν αἱ ἐπαναστάσεις φείδονται τῶν πραγμάτων καὶ προσβάλουσι μόνον τὰ πρόσωπα. "Οθεν, κρημνίζονται μὲν οἱ διοικηταὶ, σώζονται δὲ αἱ διοικήσεις· διὰ τοῦτο ἀν καὶ πρὸ τριῶν αἰώνων οἱ Μαμελοῦκοι συνεκρούοντο καὶ συνεπολεμοῦντο μὲ τοὺς ἀντιβασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου, μ' ὅλα ταῦτα τὰ ἔθιμα τῆς ἐτερογενοῦς ταύτης μορφώσεως χρονολογούμενης ἀπὸ τοῦ ἀ. Σαλίμη, ἐννὲ ἑλαβον κάμμιαν ἀλλοίωσιν, μήτε ἔγινε ποτὲ, μεταξὺ τῶν δύω διαμαχομένων μερῶν, κάμμια πολέμου κήρυξις· ὥστε κἀν ἐφονεύειο ἡ καθηρεῖτο ὁ δεῖνα Σατράπης, οὐχ ἥττον ὁ διοικητικὸς μηχανισμὸς τοῦ Διβανίου δὲν ἔπανε τοῦ νὰ κινήται πάντοτε καὶ ἀναλλοιώτως, διότι διωρίζετο ἀμέσως ἄλλος Βεζίρης, ὅστις ἐλάμβανε μυστικὰς διαταγὰς ἐκδικήσεως, ἐνῷ ὁ Σουλτάνος ἐσπευδεῖν ἐπισήμως νὰ ἐγκρίνῃ τὴν ἀνταρσίαν φοβούμενος μήπως ἔξυπνήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀποστατῶν κατὰ τῆς ἐν ἀποκρύφῳ μελετωμένης ποιῆς, ἡ πολλάκις διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀνάγκην τῆς φανερᾶς καὶ ἀνυποκρίτου τιμωρίας. Οἱ δὲ Μαμελοῦκοι εἶχον διατηρήσει τὴν ἐπικρατήσασαν συνήθειαν τοῦ νὰ ἔχωσι παρὰ τῇ Κυβερνήσει ἕνα ἀντιπρόσωπον, ὀνομαζόμενον Σείκ Ἐλ Βιλὲδ, ἦτοι Δήμαρχον [Chef des Villages] ὅστις ἐφρόντιζεν εἰς τὰς ἀρχὰς νὰ τοῖς κοινοποιῇ τὰς διαταγὰς τῆς Ὑψηλότητός του, ἀλλ' ὅτε ἐκεῖνοι ὑπερίσχυον, ὁ Ἀντιπρόσωπος οὗτος ἤλλαξε μορφὴν, ἔδιδεν ἀντὶ τοῦ νὰ λαμβάνῃ διαταγὰς, ἀντὶ ὅμηρου καθίστατο αὐτὸς κύριος καὶ δεσμοφύλαξ, καὶ ἐσφε-

τερίζετο τὴν ἀρχὴν, τῆς ὁποίας μόνος ὁ τίτλος ἔμενεγ εἰς τὸν Ἀντιβασιλέα, ὥστε τοιουτοτρόπως ἐφαίνετο τότε ἡ Αἴγυπτος, ὅτι εἶχε καὶ αὐτὴ ἄλλους Κουροπαλάτας (Maire du palais).

Τοιαύτη ἦτον ἡ τότε περίους πολιτικὴ, καθὼς ἐν παρόδῳ τὴν διεγράψαμεν ἀνωτέρῳ, ὅτε διωρίσθη νέος Σατράπης παρὰ τοῦ Σελίμη διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς ἔχθροὺς τοῦ Μεχμέτ Χουσρέφη. Ὁ Ἀλῆ Τζεζαερλῆς [οὗτος ὡνομάζετο] μ' ὅλον ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς πρᾳότητος καὶ τῆς μακροθυμίας ὑπέκρυπτε τὰς ἀληθεῖς ὁδηγίας, τὰς ὁποίας εἶχε λάβει, οὐχ ἡτονή νέα συμμορία ἐδείκνυε καὶ πρὸς αὐτὸν τὴν αὐτὴν ἀπείθειαν. Ὁ δὲ Μεχμέτ Ἀλῆς προβλέπων τὸ ὅφελος, ὅπερ ἐδύνατο νὰ ἀπολαύσῃ μίαν ἡμέραν, πρῶτον μὲν ὑπέθαλπε τὴν ἀναρχίαν, ἔπειτα δὲ ρίψας τὸ προσωπεῖον, ἐβοήθησεν ἀναφανδὸν, ὁμοῦ μὲ τοὺς ὑπ' αὐτὸν Ἀλβανοὺς, τὴν ἀνταρσίαν τῶν Βέΐδων, οἵτινες μετ' οὐ πολὺ κατέστρεψαν τὸν Τζεζαερλῆν· ἀλλ' ὁ μὲν Μεχμέτ Ἀλῆς περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ νὰ φυλακίσῃ τὸν Χουσρέφ πασᾶν. οἱ δὲ Βέΐδες προήγαγον τὴν ἐκδίκησιν ὥστε καὶ νὰ φονεύσωσι τὸν διαδοχύν του.

Τὸ ἀξίωμα τοῦ πρώτου Σεϊκ "Ελ Βεδὲλ, ἡ Δημάρχου, καὶ ἡ διαχείρησις τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων εἶχε μείνει, μετὰ τὴν καθαιρεσίαν τοῦ Μεχμέτ Χουσρέφη, εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς τινὸς Ὄσμὰν Βαρδίος. Ἀλλὰ μόλις οὗτος ὁ Βέης ἀπηλλάγη τῇ συνεργείᾳ τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ, ἀπὸ τὸν τελευταῖον διοικητὴν τὸν παρὰ τῇ: Πόρτας διορισθέντα, καὶ ἀμέσως ἄλλος συζητητὴς ἔσπευσε νὰ φιλονεικήσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν ἔξουσίαν. Οὗτος δὲ ἦν ἐκ τῶν ἀρχαίων συμπολεμιστῶν του ἐλθὼν ἐξ Ἀγγλίας, καὶ στηρίξων τὰς ἐπὶ τῆς Ἀντιβασιλείας ἀξιώσεις του εἰς τὴν εἰδικὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Τότε δὲ ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς, ὅστις μετεχειρίσθη ἄλλοτε τοὺς Μαμελούκους πρὸς καταστροφὴν δύω Ἀντιβασιλέων, ἥρξατο νὰ ἐργάζεται τὰ πρὸς καταστροφὴν καὶ αὐτῶν τῶν Μαμελούκων διὰ τῶν ἴδιων των ὅπλων, συντρίβων τὸ ὄργανον τοῦτο, ώς γενόμενον ἥδη πρόσκομμα εἰς

τοὺς σκοπούς του. Καὶ πρῶτον μὲν ὑπεξάπτει τὸν πόλεμον μεταξὺ τῶν δύω τούτων ἀντιζήλων Βέηδων, Βοηθῶν μὲ τὰ στρατεύματά του τὸν Ὀσμὰν Βαρδισῆν, ἔπειτα δὲ, ἀφοῦ ἀπετείναξε τὸν ὑπερασπιζόμενον, ἢ μᾶλλον τὸν ἀπόστολον τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπουργείου, διεγέρει τὸν λαὸν κατ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Βερδισῆ, τὸν ὅποιον πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀναδείξῃ τροπαιοῦχον, τὸν κεραυνοβολεῖ ἐν μέσῳ τοῦ θριάμβου του, καὶ τὸν καταισχύνει νικητὴν ὅντα. Ἄλλοτε χάριν ἐκδικήσεως εἰσήγαγε τοὺς Μαμελούκους εἰς τὸ Κάιρον, ἀλλ᾽ οὐδη, ἀπὸ φιλοδοξίαν, τοὺς ἀποσκορακίζει, ὥστε οἱ μάχιμοι οὗτοι ἄνδρες καὶ τοι ἀνατεθραμμένοι εἰς τὴν ράδιουργίαν καὶ τὴν δυσπιστίαν, κατὰ τῶν ὅποιων ἔξεκένωντε πρὸ αἰώνων τὸ Διβάνιον ὅλα τὰ μέσα τῆς πανουργίας καὶ τῆς δυνάμεώς του, ἐφαίνοντο ὅμως ὡς χαλαρὸν καὶ εὔθραυστον ἐλατήριον ἐνώπιον χθεσινοῦ ἀνθρώπου, ὅστις οὖδη εἶχε καταντήσει δύναμις ἴδιαιτέρα.

Ἄπ' ἐκείνῃς τῇς στιγμῇς, ἀν οὐθελεν, ἡ Ἀντιβασιλεία τῆς Αἰγύπτου ἥτον ἔρμαιον ἴδικόν του, καὶ κάνεις ἄλλος δὲν ὑπῆρχε διὰ νὰ φιλονεικήσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν θέσιν ταύτην. Ἄλλ' ὁ Μεχμέτ Αλῆς θέλει τάχα διακινδυνεύσει τὴν ἀρτισύστατον τύχην του, ἐναντίον τῆς δυσμενείας τῶν κατ' αὐτοῦ λυσσώντων Μαμελούκων, καὶ τοῦ Σουλτάνου, τὸν ὅποιον ἔξύβρισε καταδιώξας τοὺς τοποτηρητάς του. "Οχι βέβαια! ἀλλ' ὡς ἀνθρωπος δέξυδερκής παραχωρεῖ τὴν Σατραπίαν εἰς ἓνα ἀπεσταλμένον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐλῆς, δηλαδὴ εἰς τὸν πολυυθρήλυτον ἐκείνον Μοχαμέτ Χουσρέφην, τὸν ὅποιον εἶχεν αἰχμαλωτίσει, θέλων διὰ τῆς παραχωρήσεως ταύτης ἀφ' ἐνὸς μέρους ν' ἀναβάλῃ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Σουλτάνου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ν' ἀπαυδήσῃ τοὺς Μαμελούκους, κατασρέφων, τὰς προσβολάς των κατὰ τοῦ προκατόχου τὸν ὅποιον ἔμελλεν ἔπειτα νὰ διαδεχθῇ, καὶ τοιουτορόπως νὰ καταστήσῃ τὴν Ἀντιβασιλείαν του εἰς τὸ μέλλον ήττον δλισθηρὰν καὶ ἐπισφαλῆ.

Καὶ ὅμως τὴν ἔξουσίαν ταύτην ἀν καὶ ἐδύνατο εὐκόλως νὰ διαφυλάξῃ εἰς ἑατὸν, δὲν ἵσχυεν καὶ νὰ τὴν ἀναθέσῃ

εἰς ἄλλον." Οθεν εὶς τὴν γενομένην ἐκλογὴν εὑρε διαφωνοῦντας τοὺς ὄπλαρχηγοὺς καὶ τοὺς Σαΐκιδας, τῶν ὅποίων ἡ συνέλευσις ἀνυψώσασα τὸν διοικητὴν τῆς Ἀλεξανδρείας τὸν Χουρσίτ Πασᾶν, εὶς τὴν ἐπικίνδυνον τιμὴν τοῦ ἄρχειν εὶς τὸ Κάιρον καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἀπεξημίωσε τρόπον τινὰ τὸν Μεχμὲτ Ἀλῆν διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, ἀναγορεύσασα αὐτὸν Καιμακάμην, εἴτε τοποτηρητὴν τοῦ Βεζίρη.

"Η διπλῆ αὕτη ἐκλογὴ ἐπικυρωθεῖσα διὰ Βασιλικοῦ φιρμανίου, καὶ αἱ κατὰ τῶν Βέΐδων ἐπαναληφθεῖσαι ἐχθροπραξίαι, ἔχορηγησαν εὶς αὐτὸν νέας εὐκαιρίας διὰ νὰ ἔξασθενήσῃ ἐκείνους τοὺς ὅποίους ἔμελλεν ἥδη νὰ θεωρῇ ως προσωπικοὺς ἐχθρούς του." Οθεν, ἐνῷ οἱ μυστικοὶ του ἀπόστολοι προδιέθετον ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ Διβάνιον, αὐτὸς διοικῶν τὸ Τουρκικὸν στράτευμα κατέκοπτε τὸ ἵππικὸν τῶν Μαμελούκων, καὶ ὅμως, μήτε αἱ ῥαδιουργίαι, τὰς ὅποίας ὑπέθαλπεν εὶς Κωνσταντινούπολιν, μήτε ἡ ἀκάματος δραστηριότης του εὶς τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις του, δὲν τὸν ἐμπύδιζον τοῦ νὰ ἐμφιλοχωρῇ προσωπικῶς καὶ εὶς τὰς ὑποθέσεις τῆς πρωτευούσης τῆς Αἴγυπτου, ὑπερασπιζόμενος τῶν κατοίκων κατὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀρπαγῶν καὶ γινόμενος ἀναγκαῖος πρὸς κατάπαυσιν τῶν στάσεων, τὰς ὅποίας εἶχεν ὑποκεντήσει αὐτὸς ὁ ἴδιος.

"Ἐφθασε, τέλος πάντων, διὰ τῶν τοιούτων σκευωριῶν, καὶ εὶς βραχὺ χρόνου διάστημα, εὶς τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα· διότι οἱ Σεΐχιδες, ἡ ἀρχηγοὶ τῆς θρησκείας, τῶν ὅποίων ἡ μεσολάβησις, ἐν καιρῷ τῶν δυστυχημάτων τῆς Αἴγυπτου, ἐφαίνετο ἐνίστε ως σκιὰ ἐθνικῆς ἀντιπροσωπεύσεως, προσωχθησμένοι ἀπὸ τὸν διοικητὴν ὅστις, ἐκτὸς τῶν προσωπικῶν ἐλλείψεων, εἶχε [καθὼς ἐφαίνετο εὶς τὰ ὅμματά των] καὶ ὅσας ἄλλας ὑποκεκρυμμένως προσῆπτεν εὶς αὐτὸν ὁ ἀντιζῆλος του, τὸν καθήρεσαν καὶ ἀντικατέστησαν τὸν Καιμακάμην του. Ο δὲ Μεχμὲτ Ἀλῆς νομίσας ἀρμοδίαν τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, ἐδέχθη τὸν διορισμὸν του τοῦτον. Τότε ὁ Χουρσίτης ἡθέλησε μὲν νὰ ἀντιπαραταχθῇ περιορισθεὶς ἐπὶ τούτῳ εὶς τὴν Ἀκρόπολιν,

ἀλλ' ὁ διορισθεὶς παρὰ τῶν Σείκων ἀρχηγὸς ἔδραμε νὰ τὸν πολιορκήσῃ, ὥστε ἡ θέσις αὕτη ἐκινδύνευσεν ἦδη νὰ κυριευθῇ ἐξ ἑφόδου, ὅταν εἰς Καπιτζίβασης ἔφερε τὸν διορισμὸν τοῦ Μεχμὲτ' Αλῆ οὐ τὴν Σατραπίαν, εἰς τὴν ὅποιαν [ώς ἔλεγε τὸ φιρμάνιον] τὸν ἐπροσκάλουν αἱ εὐχαὶ τῆς Αἴγυπτου. Τοῦτο δὲ ἥτον ἀληθὲς, διότι ὁ κόσμος δὲν ἔγνωριζε τότε ἄλλο παρὰ τὰς ἀγαθάς του πράξεις, τούλαχιστον τὸ κακὸν τὸ ὅποιον εἶχεν ἀποτρέψει, καὶ διὰ τοῦτο ὁ λαὸς καὶ οἱ ἵερεῖς, καὶ τὸ στράτευμα, καὶ δῆλοι γενικῶς καὶ ὁμοφώνως, ὡς ἡχὼ τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ, ἐπευφήμησαν εἰς αὐτοῦ τὴν ἐκλογὴν, ἐκτὸς ἐνὸς καὶ μόνου, τοῦ Σουλτάνου, ὅστις ὑπεκρίνετο, δτὶ συγκαταβαίνει εἰς τὴν κοινὴν γνώμην, ἐνῷ πραγματικῶς ὑπετάσσετο εἰς τῆς ἀνάγκης τὸ ἀκαταμάχητον κράτος.

Ἐδὼ παρουσιάζεται ἀξιοσημείωτός τις σύμπτωσις, διότι κατ' αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους τοῦ 1803, καθ' ἥν ἡ Αἴγυπτος ἔπεσεν εἰς χεῖρας τοῦ Μεχμὲτ' Αλῆ, ἐπολέμει καὶ ὁ Τζέρνη Γεώργιος τοὺς Τούρκους ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Σέρβων, ἥις μετά τινα καιρὸν ἔξηψε τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, καὶ τοιουτρόπως ἐπεραιοῦντο συγχρόνως δύο περιστάσεις, τῶν ὅποιων ἀμεσον ἀποτέλεσμα ἔμελλεν εἶναι ἡ ἀποχώρησις τῶν δύο σημαντικωτέρων ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας.

Ἐφθάσαμεν λοιπὸν εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἥν ὁ Μεχμὲτ' Αλῆς κατέστη, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, κύριος τῆς κατὰ τοσοῦτον διαφιλονεικηθείσης Αἴγυπτου. Καὶ τῷόντι, ἐν μέσῳ τοσούτων ἀντιπάλων, αὐτὸς ἐπωφθαλμίᾳ εἰς αὐτὴν ὑπὲρ πάντα ἄλλον, ἐπολέμητεν ὑπὲρ αὐτῆς ἀνδρεύτερον, ἐρράδιον γηγησεν εὔστοχώτερον, καὶ διεκινδύνευσε περισσότερον καὶ τὴν ζωὴν του καὶ τὴν ὑπερρεξίν του. Εἰς αὐτὸν μόνον ἀνήκει ἡ Αἴγυπτος! Καὶ δμως, εἰς τὶ τάχα συνίσταται τὸ ἐπιφθονον πλεονέκτημα αὐτῆς τῆς τύσον ἀδρᾶς ἀγνορισθείσης ἀποκτήσεως, ἥ, κατὰ τὶ εἴναι ἀξία τῶν τοιούτων καὶ τηλεκούντων θυσιῶν, ἐνῷ ἐσωτερικῶς μὲν ὥφειλε νὰ περιζείλῃ λαὸν κατακαμπτόμενον ὑπὸ τῶν φόρων, νὰ ἐπιχαγάηῃ εἰς τὴν

πειθαρχίαν σρατὸν δημοβόρον καὶ ἀτιθάσσευτον, καὶ νὰ ὑποτρέφῃ διακεκηρυγμένον πόλεμον κατὰ τῶν Μαμελούκων. ἔξωτερικῶς δὲ, νὰ ἀντιπαλαίη μὲ τὴν ἀσθενῆ μὲν ἀλλὰ ζηλότυπον πολιτικὴν τοῦ Διβανίου, διατεθειμένην ν' ἀφήσῃ τὸν Μεχμέτ' Ἀλῆν νὰ ἔξοντωθῇ, ἀν τυχὸν νικηθῇ, ἥνα ὑποσκάψητὸν λάκκον του, ἀν νικήσῃ. ὥστε, παντεχόθεν ἐκινδύνευεν ἀπὸ ἀκαταπαύστους προσβολὰς καὶ ἀπὸ ἀδιάλλακτον ἔχθραν. Τοιαύτη ἥτον ἡ εἰκὼν τῆς καταστάσεώς του, τὴν ὅποιαν προεῖδε καὶ αὐτὸς ὁ Ἰδιος. Καὶ ὅμως ταῦτα πάντα δεύτερα ποιησάμενος, ὥρμησεν εἰς τὸ στάδιον, ἔχων ἔνα σκοπὸν, καὶ ἐν μέσον τῆς ἐπιτυχίας. Καὶ σκοπὸν μὲν προέθετο τὴν παλιγγεννεσίαν τῆς Αἰγύπτου, μέσον δὲ πρὸς τοῦτο εἶχε τὴν ἀκλόνητον καὶ ἀνυπέρβλητον θέλησίν του ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀποχρώσαν δύναμιν ὥστε ν' ἀντιπαλαίσῃ μόνος ἐναντίον τῶν δύω τούτων φοβερῶν ἔχθρῶν, δηλαδὴ τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐλῆς καὶ τοῦ τάγματος τῶν Μαμελούκων, θέλομεν τὸν ἰδεῖν ἔξοπλίζοντα κατ' αὐτῶν μίαν φυλὴν Ἀράβων, ἥτις ἦως τότε μόλις ἥτο γνωστὴ εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ θησαυροφυλακείου, ἐνῷ ὁ Σουλτάνος θέλει σπέυσει προηγουμένως εἰς βοήθειάν του διὰ νὰ κλονήσῃ τὴν δύναμιν τῶν Βέΐδων.

Τὸ νὰ τοὺς ἀποκοιμίζῃ μὲ ἀνακωχὰς, καὶ νὰ ἔξαπτῃ τὰς ἀμοιβαίας δυσμενείας των, καὶ ποτὲ μὲν νὰ τοὺς περιπλέκῃ εἰς ἀποκρύφους παγίδας, ποτὲ δὲ νὰ ἐπιπίπτῃ ἐξ ἀπροόπτου κατ' αὐτῶν καὶ σήμερον μὲν νὰ τοὺς ἐλκύῃ, αὔριον δὲ νὰ τοὺς καταδιώκῃ, καὶ σχεδὸν πάντοτε νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀπιστίαν, τοιαύτη θέλει εἰσθαι ἡ στρατηγική του καὶ διὰ τοιούτων στρατηγημάτων θέλει ἀπαρτίσει τὸν ὄλεθρόν των, διότι καὶ αὐτὸς, καθὼς καὶ ὁ Σουλτάνος Σελίμης, ὥμωσαν τὴν καταστροφήν των. Οἱ Μαμελούκοι ὄντες ἀνέκαθεν πρόσκομμα εἰς πᾶσαν ἀναγκαίαν μεταρρύθμισιν τῆς Αἰγύπτου, θέλουν ἀφανισθῆναι τέλος πάντων, ἐνῷ ὁ πολύμητης Μεχμέτ' Ἀλῆς ὑποκινῶν κατ' αὐτῆς τῆς Ὁθωμανικῆς πόρτας, κωφευούσης ἥδη εἰς τὰς φωνὰς καὶ τὰς παρακλήσεις των,

ἀφοῦ ἔξέλειπε παρὰ τοῖς ἀπογόνοις τοῦ Ἰσμαῆλ τὸ φάσμα τοῦ μεγαλείου των, θέλει ἐκσφενδονίσει φυλάς διψώσας ἐκδίκησιν, καὶ θέλει τὴν κάμει νὰ τρέμῃ, καὶ ἵστηση τὴν συντρίψη μίαν ἡμέραν, διὰ νὰ ἀνοίξῃ δίοδον εἰς τοὺς λαοὺς, τῶν ὅποιων θέλει ἐπισπεύσει τὴν περὶ τοὺς νεωτερισμοὺς τάσιν· διὰ ταῦτα, μ' ὅλας τὰς ἐναντιότητας, τὰς ὅποιας ἥτον ὑπόχρεως, ποτὲ μὲν ν' ἀποφύγῃ ἐπιτηδείως, ποτὲ δὲ νὰ ὑπερνικήσῃ διὰ τῆς βίας, αὐτὸς πάντοτε θέλει τρέχει τὸ σάδιόν του, καὶ θέλει σύρει μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Αἴγυπτον, διότι οὕτω θέλει· καὶ τῷδε τὸ πᾶν ἐκρέματο ἀπὸ τὴν θέλησιν ἐνὸς τοιούτου ἄνδρὸς, ὅστις κάμει νὰ σκιρτᾷ ἀπὸ ἀγαλλιασιν ἐν δλόκληρον μέρος τοῦ κόσμου διὰ τὴν κοινωνικὴν μεταμόρφωσίν του καὶ διὰ τὴν νέαν ζωὴν, εἰς τὴν ὅποιαν προετοιμάζεται. Τὸ θέλει, καὶ ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἴδική του.

Ἄλλὰ, πρὶν ἔτι κάμη ἔναρξιν τῶν θεμελίων τοῦ οἰκοδομήματός του, εἶναι ἀνάγκη νὰ καθαρίσῃ τὴν γῆν του ἀφ' ὅλα τὰ ἐπισωρευμένα ἐμπόδια, καὶ πρὶν σπείρῃ τὸν ἀγρόν του, ὁφείλει νὰ τὸν καθαρίσῃ ἀπὸ ὅλα τὰ παράσιτα καὶ δηλητήρια φυτά. Καὶ πρῶτον μὲν ὁρμᾶ κατὰ τῶν Μαρελούκων, ἀφοῦ κατώρθωσε νὰ γραφῇ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι μέρος τῶν Τουρκικῶν στρατευμάτων τοὺς ἐπρόσμενεν εἰς τὸ Κάιρον διὰ ἀποσατήσωσι, καὶ τοιουτοτρόπως πολλοὶ ἐκ τῶν Βεΐδων τρέχοντες εἰς τὴν παγίδα, ἀπαντῶσι τὸν θάνατον, τὸν ὅποιον ἔφερον εἰς τοὺς ἔχθρούς των. Ἐπειτα δὲ βιάζεται νὰ δεκατίσῃ τοὺς ἰδίους στρατιώτας γενόμενος αὐτὸς οὗτος ἀστυνόμος τῆς πρωτευούσης του. Ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὸ τὸ σχῆμα ἀπλοῦ Καβάση τρέχει τὰς ὁδοὺς, τὰ θερμοπωλεῖα [Καφενέδες] καὶ τὰς δημοσίους ἀγορὰς, παραδίδων τοὺς ἄρπαγας εἰς τοὺς παρακολουθούντας φύλακας, καὶ ἐνίοτε παιδεύων αὐτοχειρὶ τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐγκλήματα. Ἔνι λόγῳ ὁ λαὸς ὁμολογεῖ χάριν πρὸς αὐτὸν, διὰ τὴν αὐτηράν του σαθερότητα, ἥτις ἐμφαίνουσα τὴν ὅποιαν εἶχεν εἰς ἑαυτὸν πεποίθησιν εὔλκυε πρὸς αὐτὸν περισσοτέρους φίλους, παρ' ὅσους εἶχον οἱ προκάτοχοί του διὰ τῆς ἀξιοκατακρίτου συγκαταβάσεώς των, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ δύναμις

του εὑρέθη ἐντὸς δόλιγου στερεωμένη εἰς βάσεις τοσοῦτον στερεὰς, ὥστε ἡ πόρτα μὲ τὴν συνήθη δυσπιστίαν της, ἔκρινεν ὅτι ἡτο καιρὸς ἀρμόδιος νὰ τὸν καθαιρέσῃ. Οθεν διὰ φιγμανίου ἀνέγειρε τὴν καταστρεπτικὴν δύναμιν τῶν Βεΐδων, καὶ διώρισεν ἄλλον βεξίρην ἀντὶ τοῦ Μεχμέτ 'Αλῆ- ἀλλ' αὐτὸς ἐνισχυόμενος ἀπὸ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν 'Αλβανῶν καὶ τῶν συντοπιτῶν του, ὑπεκκλίνει τὰς διαταγὰς τοῦ Σουλτάνου, προσποιούμενος ὅτι ἐμποδίζεται ἀπὸ τὰ σρα- τεύματα. Εἰς μάτην οἱ Μαμελούκοι, καὶ μάλιστα ὁ Μω- χαμέτ Δελφῆ, ὁ προστατευόμενος παρὰ τῆς Ἀγγλίας, νικῶσι σημαντικὰς νίκας κατ' αὐτοῦ, διότι ἡ ἀντίστασις τῆς πόλεως Δαμοχοὺρ πολεμώσης ὑπὲρ αὐτοῦ, συδετερόνει τὰ ἀποτελέσματα τῶν μεμονωμένων Θριάμβων των. Τοιου- τοτρόπως Βιασμένη ἡ πόρτα νὰ περιθάλπῃ ἐκεῖνον, τὸν ὄποιον δὲν ἐδύνατο νὰ κρημνίσῃ, τὸν διορίζει ἐκ νέου Ἀν- τιβασιλέα, ἐνῷ ὁ σύγχρονος θάνατος δύω τῶν ἵσχυρωτέ- ρων Βεΐδων, τοῦ Ὁσμάν Περδισῆ καὶ τοῦ Μοχαμέτ Δελ- φῆ ἐμπεδόνουσι τὴν ἔκβασίν του. Βοηθούμενος τότε ἀπὸ τὴν ἀμηχανίαν εἰς τὴν ὄποιαν περιέπεσαν οἱ ἔχθροι του ἔνεκα τῆς διπλῆς ταύτης ζημίας, τοὺς κτυπᾶν αὐτοπροσώπως τοὺς νικᾶ εἰς πολλὰς συμπλοκὰς, καὶ διὰ νὰ ἀποφύγῃ ἔτι μᾶλλον τὰς προσεχεῖς ἐπιδρομάς των, στέλλει πρὸς καταδίωξίν των εἰς τὸ Σαΐδ τοὺς ὑπομισθίους τοῦ Μπεν- τεβίδες,

Εἶδομεν εἰς ἄλλην περίοδον τὸν Μεχμέτ 'Αλῆν νὰ κινή- σῃ εἰς ἐπανάστασιν ἐναντίον ἐνὸς Βέη τὸν λαὸν τοῦ Καλ- ρου· ἥδη ἐρεθίζει τὴν ἔρημον κατὰ τῶν Μαμελούκων, καὶ τοιουτοτρόπως καθιστῶν τοὺς Ἀραβας κοινωνοὺς τῶν Θριάμβων του, προετοιμάζει τὴν ἀνέγερσιν τῆς γενεᾶς των.

'Αλλὰ, μόλις ἡ καθέδρα του ἀπηλλάγη τῆς πολιορκίας, καὶ ἀμέσως ἀπροσδέκητος ἐπιδρομὴ ἔλκει εἰς ἄλλο μέρος τὴν προσοχήν του. **Η** αὐλὴ τοῦ Λονδίνου ἔχουσα πάντοτε τὰς περὶ Αἰγύπτου ἀντιποιήσεις της, πέμπει πρὸς βοήθειαν τῶν Μαμελούκων ἔξ χιλιάδας ἀνδρῶν, τοὺς ὄποίους ὁ διοι- κητὴς τῆς 'Αλεξανδρείας δωροδοκιθεὶς ἐδέχθη εἰς τὴν πόλιν·

ἀλλὰ τὰ Ἀγγλικὰ ταῦτα στρατεύματα ἀποτυχόντα ἐξ ὄλοκλήρου εἰς μίαν ἀπόπειραν κατὰ τῆς Ροζέτας (Ραχίτης) καθ' ὃν καιρὸν οἱ Βεΐδες διηρημένοι ἐν τῷ μεταξύ των διστάζουσι νὰ λάβωσι μέρος ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ νέου στρατοῦ, ἄλλως μὴ φαινομένου σημαντικοῦ, ἢ νὰ ἀκούσωσι τὰς ὠφελίμους προτάσεις τοῦ Σατράπου, ἀποπλέοντι ἐκ νέου μὲ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ὅτι δὲν ἀφῆκαν αἰχμαλώτους καὶ τοῦτο χάρις εἰς γενναιότητα τοῦ νικητοῦ.

Τοιουτορόπως ἡ τύχη του δὲν τὸν ἐγκατέλειπε ποτὲ, καθὼς μήτε αὐτὸς ἐκείνην, ὥστε ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν περιπτώσεων ἡ δύναμις του ἐστερεῖτο καὶ ἐκρατύνετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

Ἐν τούτοις, ἡ Ὁθωμανικὴ Αὔλη καίτοι λαβοῦσα ἄλλον δεσπότην, δὲν ἥλλαξεν ὅμως τὴν φιλύποπτον πολιτικήν της. Τὸν Σελίμην ἀνατρέπεντα ἀπὸ τὸν κλονισμὸν, τὸν ὁποῖον αὐτὸς εἶχε κάμει εἰς τὸ Γιανιτζαράτον, διεδέχθη ὁ Θηριώδης καὶ οὐτιδανὸς κατὰ τὴν πολιτικὴν Μουσαφᾶς, ὃςις δὲν ἔμελε ν' ἀναβῆ διὰ ἄλλο εἰς τὸν Θρόνον, εἰμὴ διὰ ν' ἀφήσῃ εἰς τὸν Μεχμὲτ Ἀλῆν τὸν καιρὸν τοῦ ν' ἀποκρούσῃ τὴν εἰσβολὴν τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὕσερον ἀπὸ ἐν ἔτος Μεσοβασιλείας ὁ Μουσαφᾶς Δ'. πληρώσας μὲ τὸν θάνατόν του τὴν δολοφονίαν τοῦ προκατόχου του, ἀφῆκε τὸν Θρόνον εἰς τὸν ἀδελφόν του Μαχμούτην, ὃςις ἔμελλε νὰ ἀποπερατώσῃ τὸν ἀτελεσφόρητον σκοπὸν τοῦ Σελίμη. Ἄλλ' ὁ κατασροφεὺς οὗτος τῶν Γιανιτζάρων ἔμελλε νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ ἄλλον μέγαν ἐπίσης καὶ σπουδαῖον προσδιορισμὸν, διότι δίδων ἀκαταπαύσας αἰτίαν εἰς τὰς ἀναγεννομένας δυνάμεις τῆς Αἰγύπτου, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξίν των καὶ τοι ἀγωνιζόμενος νὰ τὰς περιτείλῃ.

Ἡ αἵρεσις τῶν Βαχαβιτῶν μορφωθεῖσα πρὸ πεντήκοντα ἔτῶν εἰς τὸ Νετζέπ παρά τινος Σέχη, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλαβε καὶ τὴν ἐπωνυμίαν, κυριεύσασα ἥδη τὸ Χεκτζάς καὶ τὸ Ἱεμὲν, καὶ ἀπειλοῦσα ἀκόμη τὴν Δαμασκὸν καὶ τὴν Βαβυλῶνα, μὲ τὰ τροπαιούχα ὅπλα της, ἔχορήγησεν εἰς τὸν Σουλτάνογ τὸ μέσον τοῦ γὰρ ἐξασθεγήση τὸν ἐπίφοβον

τοῦτον καλύπτοτελῆ Σατράπην. ἐπ' αὐτῇ τῇ βάσει διατάττεται τὸν Ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἀποσάτας τῆς Ἀραβίας, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ὅτι θέλει ἔξαλείψει διὰ μιᾶς αὐτὰς καὶ τὰς δύω ἐπανασάσεις ἐκπολεμῶν τὴν μίαν πρὸς τὴν ἄλλην. Ἀλλ' ὁ Σατράπης ἀντὶ τοῦ νὰ ἀποδειλιάσῃ εἰς τοὺς κινδύνους τῆς ἐκστρατείας ταύτης προμαντεύει αὔξησιν πλαισίου καὶ δυνάμεως, στηρίζων τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἐμπορίου του εἰς τὰς φρουρὰς τῶν παραλίων πόλεων, τὴν εὐκολίαν τῶν σχέσεών του μὲ τὸ Ἰεμέν, εἰς τὸν τρόμον τὸν ὅποιον θέλει ἐμπνεύει εἰς τὰς διαφόρους φυλὰς, τὴν ἡσυχίαν τῶν ὁρίων του εἰς τὸν ἔξολοθρευμὸν τῶν ληστῶν, καὶ τέλος τὴν πολιτικήν του ὑπόληψιν κατὰ τὸν Ἰσλαμισμὸν εἰς τὴν ὑπεράσπισιν, τὴν ὅποιαν θέλει δώσει εἰς τοὺς ιεροὺς τόπους.

Ἐν καὶ μόνον ἐμπόδιον τὸν ἀναχαιτίζει. Οἱ Μαμελούκοι συσσωματωθέντες εἰς τὸ Δέλτα, λεηλατοῦντες τὰ περίχωρα, καὶ ἀποβλέποντες εἰς τὸ Κάιρον ὡς εἰς βορὰν πρόχειρον, δὲν τὸν ἀφίνουν ν' ἀπομακρύνῃ τὰ στρατεύματά του. Ἀλλ' οἱ ξένοι οὗτοι μέλλουσι τάχα νὰ ἀναβάλωσιν ἐπὶ πολὺν ἀκόμη τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μεγάλων σχεδίων του; ἢ μῆπως αἱ ληστεῖαι των δὲν ἔκαμον νὰ αἰσθανθῇ ἀποχρώντως ὁ τόπος τὴν ἀνάγκην μιᾶς μοναδικῆς ἔξουσίας; Εἶναι τάχα πεπρωμένον τὸ νὰ ὀπισθοχωρήσῃ πάλιν δλόκληρος γεννεά, παραλυθεῖσα ἀπὸ φατριαστικὴν Ἀριστοκρατίαν, ἢ μᾶλλον δὲν εἶναι τάχα καιρὸς νὰ τὴν ἔξωλοθρεύῃ ἡ Αἴγυπτος ἀφοῦ αὐτοὶ ἐπιμένουσι νὰ ἀναχαιτίζωσι τὴν πρόοδὸν της; Ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς ἀποφασίζει νὰ λύσῃ αὐτὸν τὸν Γόρδιον δεσμὸν τῆς πολιτικῆς του, νὰ ἐπιφέρῃ πληγὴν ἀποδοκιμαζομένην μὲν παρὰ τῶν κοινῶν νόμων τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ τῆς ὅποιας τὴν εὐθύνην, ἀνθρωποι ἐνδετοὶ τινὸς φυράματος ἀναλαμβάνουσιν ἐνώπιον θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου, ὅταν βάλωσιν εἰς τὴν μίαν πλάστιγγα τὰς ἐγωῖστικὰς ἀξιώσεις τῶν φατριῶν καὶ εἰς τὴν ἄλλην τὰ γενικὰ συμφέροντα καὶ τὰ ἀπαράγραπτα δικαιώματα τῶν κοινωνιῶν, — Ἡ σφαγὴ λοιπὸν τῷ Μαμελούκῳ

ἀπεφασίσθη. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Βεζίρης οὗτος ἀποκοιμίζεται τὴν δυσπιστίαν των διὰ ἀνακωχῆς τεχνηέντως προδιατεθείσης, καὶ διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὰς ὑποψίας των, φαίνεται ὅτι ἔχει ὅλως διόλου προσηλωμένην τὴν προσοχήν του εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ἀραβίας· διορίζεται νὰ ναυπηγηθῇ μικρὸς στολίσκος εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, καὶ μεταβαίνει προσωπικῶς εἰς τὸ Σουέζ διὰ νὰ ἐμψυχώσῃ τὰς ἐργασίας. Ζητεῖ ἀπὸ τοὺς Μουλεσίμας δύω ἑτῶν φόρον καὶ εἰσόδημα τῶν γαιῶν των, κτίζεται εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν εὐρυχωρατάτας ἀποθήκας χάριν τοῦ ἐμπορίου, τοῦ ὥποιου ἔκτοτε ἔβαλε κατὰ νοῦν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰς νέας βάσεις, καὶ τέλος διαγγέλλει εἰς ὅλον τὸ κράτος τὴν κίνησιν τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ πρωτοτόκου αὐτοῦ νίοῦ, τοῦ Τουσούν Πασᾶ.

Ἐπειτα δὲ, ἡτοι τὴν ἀ. Μαρτίου 1811 ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἐλφῆ, ἡτις πρὸ ἡμερῶν τινων εἶχε λάβει πολλὰς ἐνδείξεις ἀπατηλῆς εὐνοίας, προσκαλεῖται εἰς τὴν Ἀκρόπολιν διὰ νὰ ἀποχαιρετίσῃ τὸν υἱὸν τῆς Αὔτοῦ Ἄψηλοτητος. Καὶ τῷρντι, ὁ λόγος ἡτοι περὶ τελευταίου ἀσπασμοῦ. Ἄλλα μόλις εἰσῆλθον οἱ Μαμελούκοι, καὶ ἀμέσως πυροβολοῦνται ἀνωθεν τῶν τειχῶν μὴ δυνάμενοι μήτε νὰ φύγωσι, μήτε νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτούς. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὥραν κατασφάζονται οἱ ἀδελφοί των εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Καΐρου, εἰς τὰς πόλεις καὶ πεδιάδας τοῦ Σαΐδ καὶ τῆς Δέλτας, τὰ δὲ λείφανα αὐτῶν κατεδικασμένα εἰς προγραφὴν βιάζονται νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν ἔρημον.

Τοιουτορόπως ἔξηφανίσθη, μετὰ ἔξακοσίων ἑτῶν ὑπαρξίαν, τὸ σῶμα τῶν Μαμελούκων, τὸ ὥποιον ἐδύνατο νὰ θεωρηθῇ ως ἔξαιρεσις τῆς ἀνθρωπίνης φυσιολογίας, καὶ ως ἀνωμαλία τῶν νόμων τοῦ κοινωνικοῦ Ὀργανισμοῦ. Κάμμια λύπη δὲν ἔφανερώθη περὶ αὐτῶν ἀπὸ τὴν γῆν ἐκείνην, τῆς ὁποίας αὐτοὶ πρὸ τοσούτου καιροῦ ἔπνιξαν τὰ παράπονα, ἀλλ' οὕτε μία ῥανὶς δακρύων δὲν ἐνώθη μὲ τὸ αἷμά των. Ὅλοι ἦσθανοντο ὅτι ὅμοι μὲ αὐτοὺς ἔπαινεν τὸ κράτος τῆς ἄρπαγῆς καὶ τῆς βαρβαρότητος. Ἀπὸ τὰς ἔξοχους ἀρετὰς,

τὰς ὄποιας πολλοὶ τῶν προκατόχων τῶν ἔφεραν ἐπὶ τοῦ θρόνου, δὲν διέσωσαν ἄλλο εἰς τὴν τελευταίαν φάσιν τοῦ σταδίου των, παρὰ μόνον ὄρμητικὴν ἀνδρίαν σχεδὸν πάντοτε ἐπιβλαβῆ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸν τόπον· ἄλλ' οὕτε ἐπὶ Ναπολέοντος δὲν εἶχαν κατορθώσει τίποτε ἀξιομνημόνευτον. Μόνον εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ὑπάρξεως των εἶχον συντελέσει εἰς τὸ νὰ ἀποκρούσωσι τὸν Γαλλικὸν σρατὸν προχωροῦντα ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς θρησκείας, ἄλλα Γάλλοι ἄλλης ἐποχῆς μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἐκδικήθησαν τελευταῖον, καὶ τοιουτορόπως ἡ Γαλλία ἔθαψε μὲ τὰς οἰκας της αὐτὴν τὴν πολεμικὴν δόξαν τῶν Μαμελούκων, τὴν ὄποιαν εἶδεν ὅταν ἐγεννᾶτο.

Ἀνατραπέντος, ως εἴρηται, τοῦ ἐμποδίου, ὁ στρατὸς ἀνεχώρησεν. Εἰς τοῦτον τὸν ἔξολοθρευτικὸν πόλεμον, οἱ Βαχαβῖται ἀντέταξαν τῆς ἀπελπισίας τὴν γενναιότητα, ὥστε ὁ Ἰβραήμ Πασᾶς δευτερότοκος νιὸς τοῦ Ἀντιβασιλέως ἐβιάσθη νὰ δράμῃ πρὸς βοήθειαν τοῦ ἀδελφοῦ του Τουσούνη, καὶ τοῦτο ἐπρεπε νὰ ἐπαναληφθῇ τρὶς διὰ νὰ τροπωθῇ αὐτη ἡ ἀντίξηλος δύναμις, ἥτις ἡπείλει καὶ τὸ Κάιρον καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν τέλος, μετὰ ἐξ ἐτῶν ἀλληλοδιαδόχους πολιορκίας, συμπλοκὰς καὶ σφαγὰς, ὁ Ἰβραήμης καταδάφισε τὸ Δερεγέχ, καθέδραν τοῦ αἰρετικοῦ κράτους, καὶ ἡ ἐπανάστασις ἐπινίγη εἰς χειμάρρους αἰμάτων.

Μέχρι τοῦτο εἴδομεν τὸν Μεχμέτον Ἀλῆν νὰ περιστέλλῃ, νὰ παιδεύῃ καὶ νὰ θερίζῃ ὅχι διὰ νὰ συλλέξῃ καρπὸν, ἄλλα μόνον διὰ νὰ ἔξολοθρεύῃ. Ἡδη δὲ θέλει ἀρχίσῃ νὰ σπείρῃ, νὰ θεμελιώνῃ καὶ νὰ ὅργανίζῃ, τὴν δὲ κυβέρνησίν του θέλομεν τὴν ἰδεῖν συγχρόνως κατακτητὴν καὶ πλαστούργον.

Αἱ οἰκαὶ τῶν νιῶν του εἰς τὴν Ἀραβικὴν Χερσόνησον προσέθηκαν ἥδη εἰς τὸ κράτος του τὸ Μέγα Σεριφάτον τῆς Μέκας, τὰς σημαντικωτέρας πόλεις τοῦ Νετζὲπ καὶ τοὺς λιμένας τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ οὕτως ἐξακολουθεῖ νὰ ἀναπλάττῃ διὰ τῆς κατακτήσεως τὸ εὐρύχωρον ἔκεινο βασίλειον τοῦ Φαραὼ, τοῦ ὄποιου ἐν μέρος μόνον διοικεῖ πρὸς τὸ παρόν,

‘Η Ἀραβία εἶχε καταφάγει τὸ ἄνθος τῶν στρατευμάτων του, ἡ δέ Αἴγυπτος ἔξαντληθεῖσα καὶ ἀπὸ ἄνδρας καὶ ἀπὸ χρήματα, δὲν ἔξικανοῦσεν πρὸς θεραπείαν τοσούτων ξημιῶν. Ἔνεκα τούτων, ὁ Σατράπης ἐφρόντισε νὰ εὔρῃ νέους πόρους εἰς τὰ δουλοτρόφα μεσημβρινὰ μέρη, ὅπου αἱ μητέρες θρηνοῦσι διὰ τὴν πολυτεκνίαν των, καὶ ν' ἀποδώσῃ πρὸς ἀνταλλαγὴν βελτιωτέραν κατάστασιν. Ο δὲ νὺὸς τοῦ Ἰσμαῆλ ἀνατρέχων τὸν Νεῖλον μὲ τὰ λείψαντα τοῦ στρατοῦ, ἥνων τὴν ἀρχαίαν Αἴδιοπίαν μὲ τὴν Αἴγυπτον, ἥτις λαβοῦσα ἄλλοτε παρ' αὐτῆς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ ἔξευγενισμοῦ, θέλει δυνηθῆ ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἔξιφλησῃ, τὸ πρὸς αὐτὴν χρέος της ἔξακισχιλῶν ἐτῶν. Εἰς μάτην ἡ ἄγρια Ἀφρικὴ ὅρμᾳ ἔνοπλος ἀπὸ τὸ βάθος τῶν ἐρήμων εἰς μάτην οἱ θηριώδεις Σαικιέδες, καὶ οἱ ἀνθρωποφάγοι Σελοῦκοι ἀντιτάττουσιν εἰς τὸ πυροβολικὸν τῆς Αἰγύπτου τὰ ἰοβόλα βέλη των, τοὺς σιδηρούς των θώρακας καὶ τὰς ἐκ δέρματος τοῦ ρινοκέρου ἀσπίδας των. Ολοι ὑποχωροῦσι καὶ ἀπωθοῦνται πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ, τὸν ὅποιον λατρεύουσι. Τὸ Κενοὺς (Κόπτος ἀρχ.) τὸ εἰσέτι γέμον ἀπὸ τοὺς γιγαντιαίους κολοσσοὺς καὶ ναοὺς, τοὺς ὅποιους ὁ μέγας Σέσωτρις ἔσπειρε διὰ νὰ εἴπω οὕτως, ἐν τῷ διέρχεσθαι, τὸ Σενδὶ, μέρος λησμονηθὲν ὑπὸ τῆς Θεοκρατικῆς Μερόης, τὸ Δομέρ καὶ Χαλφὲ, τὸ Σενναὰρ, τὸ ὅποιον περικλοῦσι περιστρεφόμενοι ὁ ποταμὸς Λευκὸς καὶ ὁ ποταμὸς Κυανοὺς, ἡ ἄνω καὶ κάτω Νουβία, ἥτις ἀπὸ τοῦ Καμβύσου δὲν εἶχε πλέον ἴδει στράτευμα Καυκασίας φυλλῆς, τὸ Κορδουφὰν καὶ τὸ Δαρφοὺρ, τὰ ὅποια δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν ἀρχιπελάγη Ὁάσιων ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου, πλούσια ἀπὸ χρυσὸν, χαλκὸν καὶ σίδηρον, καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ πολυαρίθμους κατοίκους, ὅλα αὐτὰ τὰ ἀκαταπάτητα μέρη ἔχοντα ἔκτασιν τριακοσίων λευγῶν ἀπὸ τοῦ Καταρράκτου τῆς Φυλίας μέχρι τῶν ὄρέων εῆς Ἀβυσσηνίας, γίνονται ὑποτελῆ τοῦ Ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ὅστις ἄλλοτε ἐβασιλευεν ἐπάνω εἰς τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ Νείλου, ἐνῷ τὴν σήμερον δὲν ὑπάρχει μέρος βρεχόμενον ἀπὸ τὸν

ποταμὸν τοῦτον, καὶ μη ἀναγνωρίζον τὴν κυριαρχίαν του. Τὸ εὐρύχωρον τοῦτο μέρος συγκεφαλαιοῦται ἔκτοτε εἰς δύο μεγάλας ἐνότητας, τὸν Νεῖλον καὶ τὸν Μεχμὲτ Ἀλῆν.

Ἄλλὰ τὴν ἐπαρσίν τῆς καρδίας του διὰ τὴν τοσαύτην τερατώδη αὔξησίν του καταπικραίνει μία λύπη ἀπαρηγόρητος. Ὁ τροπαιοῦ χος νίος του Ἰσμαΐλης, τὸ καύχημα καὶ ἡ χαρά του κατεκάν ζῶν, ἐντὸς τῆς σκηνῆς του ὑπό τινος τῶν παρὰ αὐτοῦ ἐκθρονισθέντων Ἀφρικανῶν· βασιλέων. Ἡ τρομερὰ αὕτη παιδεία εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ ἀντίμετρον τοῦ παρὰ αὐτοῦ ἐκχυθέντος αἷματος, διὰ τοῦτο ἐνῷ ἥδη θρηνεῖ τὴν στέρησιν τοῦ παμφιλτάτου νίοῦ του, ἃς ἐνθυμεῖται δ Ἀντιβασιλεὺς οὗτος, ὅτι εἶναι ἐπίσης πατήρ καὶ τῶν εἰς αὐτὸν πεπιστευμένων λαῶν, τῶν ὁποίων ὅμως συχνότατα ἔχουσεν ἀφειδῶς τὸ αἷμα. — Τὸ φοβερὸν τοῦτο μάθημα δὲν ἔδόθη ἀπλῶς καὶ ως ἔτυχε· διὰ τοῦτο ἡ πολιτική του θέλει παραιτηθῆ τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τὴν ὡμὴν ἐκείνην θέλησιν καὶ τὰς αἵμοσταγεῖς ἔξεις του, τὰς ὁποίας ἐνόμιζεν ἀναγκαίας, ως ἐκ τοῦ καταστρεπτικοῦ του συστήματος, καὶ θέλει ἐνδυθῆ χαρακτήρα φιλανθρωπίας καὶ ἐπιεικείας ως καταλληλότερον εἰς τὴν παλιγγεννεσίαν τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησεν.

Ἐν τούτοις, ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆς συνῆψε καὶ συνήρμοσε τὰ διεσπαρμένα μέλη μεγάλου κράτους, ἀναμορφώσας τὴν ἐπὶ Φαραὼ Αἴγυπτον, ἥτις, μ' ὅλα ταῦτα ἄλλο δὲν ἦτον ἀκόμη, εἴμη σῶμα ἀδρανὲς, καὶ κολοσσὸς ἄνευ ψυχῆς καὶ κινήσεως· ἄλλ' ἀπὸ ποίαν ἔστιαν παρέλαβε τὸ ζωϊκὸν τοῦτο πῦρ, τὸ ὅποιον θέλει δώσει τὴν κίνησιν, διεγείρει τὴν νόησιν, θερμάνει τὴν καρδίαν καὶ δώσει τέλος τὴν ζωὴν εἰς τοῦτο τὸ γιγαντιαῖον σῶμα; Ἀπὸ μόνην τὴν Γαλλίαν θέλει ζητήσει τὸ πλαστουργὸν τοῦτο φρόνημα, διότι αὐτὸς ἐνόησεν, ὅτι ἡ στάσιμος Ἀνατολὴ ἔχει χρείαν ξένης κινήσεως, καὶ ἐνθυμεῖτο τὴν τάσιν, τὴν ὁποίαν ἔδωκαν οἱ Γάλλοι εἰς τὸν τόπον του. Ἡξευρεν ὅτι ἡ Γαλλία εἶναι σοφὴ καθὼς ἡ Γερμανία, βιομήχανος καθὼς ἡ Ἀγγλία, καὶ συμπαθητικὴ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τῆς Εὐρώπης ἔθνος, Ἐγίνωσκεν, ὅτε ἡ

Γαλλία εἶναι ἡ μυσταγωγὸς τοῦ ἐξευγενισμοῦ, καὶ ἡ μετί-
της μεταξὺ θεοῦ καὶ ἀνθρωπότητος. Εἰς αὐτῆς λοιπὸν τῆς
Γαλλίας τὰς ἀρχὰς ἐμπιστεύει τὴν μόρφωσιν τῆς Αἰγύ-
πτου.

Αντιπρόσωπος τοῦ Γαλλικοῦ ἐμπορίου παρὰ τῷ Σα-
τράπῳ, ὑπῆρχεν ἄνθρωπος σοφὸς καὶ ἄξιος διπλωμάτης· τὸν
ἄνθρωπον τοῦτον ὁ Μεχμέτ Αλῆς τὸν πρωσκαλεῖ, τὸν περι-
θάλπει, τὸν ἔξοικειοῦται καὶ τοῦ ἀποσπᾶ τὸ μυστικὸν τῆς
ἰδέας του, ὥστε ἐν μέσῳ τῶν παγίδων, μὲ τὰς ὅποιας τὸν
περιστοιχεῖ ὁ κυριάρχης τοῦ Σουλτάνου, δὲν ἐνεργεῖ πλέ-
ον εἰμὴ διὰ τῶν ὀδηγιῶν τοῦ διπλωμάτου τούτου, καὶ τοι-
ουτοτρόπως ὁ ἄνθρωπος τῆς Γαλλίας γίνεται ὁ ὑπουργός
του. [a]

Ἄλλὰ δὲν τὸν ἀρκεῖ εἰς μόνος σύμβουλος, ἔχει χρείαν
καὶ ἀνθρώπων διὰ τὴν ἐνέργειαν καὶ ἐκτέλεσιν. Γάλ-
λος ἄξιωματικὸς, φυγὰς ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἢτις κατ' αὐτὸν
ἥτον λυπηρὰ καὶ ἔρημος, ἀφ' ὅτου ἔχασε τὸν μέγαν τῆς
Αὐτοκράτορα, διέβαινε τότε διὰ τοῦ Καΐρου διὰ νὰ μετα-
βῇ παρὰ τῷ Φετίχ Αλῆ Σάχη, τοῦ ὅποίου ἐμελλε νὰ
ὅργανισῃ τὸν στρατόν. Τοῦτον ὁ Μεχμέτ Αλῆς τὸν ἐμπο-
δίζει. Καὶ τωόντι τὶ ὑπάγει νὰ ζητήσῃ εἰς τὴν Περσίαν ὁ
Συνταγματάρχης Σέβης; τὴν κλαγγὴν τῶν ὅπλων καὶ τὴν
δόξαν τῶν πολέμων; ἡ Αἴγυπτος δύναται νὰ τὸν ἀνοίξῃ τὸ
στάδιον. ΟΘεν ἀμέσως οἰκοδομοῦνται στρατῶνες εἰς τὴν
Σιέναν, εἴκοσι δὲ χιλιάδες Αράβων ήνωμένων μὲν ἄλλας

(a) Ἡκούσαμεν ἐμπόρους τινὸς τῆς Ἀλεξανδρείας νὰ κακίζουν τὸν Πρόξενον Κ. Δροβέτην, περὶ οὗ ὁ λόγος ἥδη, ὅτι ὡφελησε τὰ συμφέ-
ροντα τοῦ Σατράπου ὑπὲρ τὰ τῆς Γαλλίας. Τὸ καθ' ἡμᾶς, δὲν εἴμεθα μὲν
ἴκανοι ν' ἀποφασίσωμεν περὶ τῆς κατηγορίας ταύτης πηγαζούσης ἀπὸ
ἀτομικά τινα παράπονα ἀλλὰ δὲν φοβούμεθα νὰ μᾶς ἀναιρέσῃ κάνεις,
λέγοντες, ὅτι ὁ Κ. Δροβέτης, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν σχέσεων τὰς ὄ-
ποιας κατώρθωσε μεταξὺ Γαλλίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ ὡς ἐκ τῆς ὑπερο-
χῆς, τὴν ὅποιαν ἐπροσπόρισεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Πρεσβείαν παρὰ τῷ
Δεβανίῳ τοῦ Καΐρου, ἐπρόσφερεν, ἐπὶ λόγω τῶν γενικῶν συμφερόντων ση-
μαντικὰς ἐκδουλεύσεις εἰς τὸν τόπον του.

εἴκοσι χιλιάδας Νέγρων [Αἰθιόπων] ἐκ τῶν ἐσχάτως κατακτηθεισῶν ἐπαρχιῶν ὄργανίζονται κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Τακτικῆς ἀπὸ ἕνα τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ναπολέοντος.

Ἐκτοτε τὸ ὄνομα Γάλλος κατέστη παρὰ τῷ Ἀντιβασιλεῖ ἵσχυρὰ σύστασις, ὅσοι δὲ ἔρχονται φέροντες τὴν βιομηχανίαν των, γίνονται, ἀνευ περαιτέρω ἔξετάσεως, δεκτοὶ εἰς τὰς δημοσίους ἡπηρεσίας, περὶ δὲ τῆς ἀξιότητός των θέλει τοὺς κρίνει ἐπειτα ώς ἐκ τοῦ τρόπου των, καὶ ἐν τούτοις ὅμως ὁ λαός του ὠφελεῖται ἐκ τῆς ἐπιμίξεώς του μετὰ τῶν Εὐρωπαίων.

Ἐπαρουσιάσθη τέλος καὶ ἡ περίστασις τοῦ νὰ δοκιμάσῃ τὰ νέα του στρατεύματα, τὰ πρῶτα ἐξ αὐτοχθόνων στρατεύματα, τὰ ὅποια ἐπὶ τῆς Ἀφρικῆς ἐξήσκουν Εὐρωπαϊκὰς ἀσκήσεις. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἐθριάμβευεν ἥδη, ὁ δὲ Χουρσίτ Πασᾶς, τὸν ὅποιον εἴδομεν ἀμιλλώμενον περὶ τῆς Αἰγύπτου μετὰ τοῦ Μεχμέτη Ἀλῆ κατετροπώθη διοικῶν πεντήκοντα χιλιάδας Ὁσμανλίνδας, ἀπὸ ὀλίγους ῥαγιάδας, ὥστε μήτε αὐτὴ ἡ αὐτοχειρία του διὰ ν' ἱαποφύγη τὴν ὄργὴν τοῦ Διβανίου, δὲν ἴσχυσε νὰ φέρῃ τὴν νίκην εἰς τὰς σημαίας τῶν διαδόχων του. Τέσσαρες στρατοὶ ἔκειντο εἰς τὰς φάραγγας τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Πελοποννήσου, τὰ δὲ λεψίανα τριῶν στόλων ἐκάλυπτον τὸ Αἴγαλον πέλαγος· ἐνὶ λόγῳ, τὸ Ὁθωμανικὸν αἷμα ποταμίδὸν ἔχοντο, ἐνῷ ἡ ὁδὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἥτον ἀνοιγμένη εἰς τοὺς Γκιαούρους. Τότε ὁ Σουλτάνος καταφεύγει εἰς τὸν νικητὴν τῶν Βαχαβιτῶν, καὶ μ' ὅλον ὅτι ἐτήκετο παρέχων οὕτω νέαν ἀφορμὴν εἰς τὴν φιλοδοξίαν του, ἐβιάσθη ὅμως ν' ἀντιτάξῃ ἕνα κατ' ἐπιφάνειαν ὑποτελῆ Σατράπην εἰς τὴν ὁχλώδη πλημμύραν τὴν ἀπειλοῦσαν τὴν καθέδραν του ~~καὶ~~ αὐτὸν ἔτι τὸν θρόνον του. Ἡ πρώτη ἐκστρατεία τριάκοντα χιλιάδων στρατιωτῶν διοικουμένων ὑπὸ τοῦ Ἰβραΐμ Πασᾶ ἀνεχώρητεν λοιπὸν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν διὰ νὰ ἀποβιβασθῇ εἰς τὰ παράλια τῆς Δυτικῆς Ἐλλάδος.

Λύτῃ ἡ κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Κρήτης ἐκ-

στρατεία ὑπῆρξε περίεργος συνδιασμὸς καὶ ἀλλόκοτος πολιτικὴ ἀντίθεσις.

Οἱ δύο μεγάλοι τῶν ἀρχαίων ἔθνων τύποι ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Ἀγυπτος φαίνονται κεκλημένοι εἰς μονομαχίαν. Ἡ ἐνότης κατὰ τῆς πληθύος! Ἡδὲ Γαλλία ἔχουσα συντάθειαν μὲταύτας τὰς δύω κοινωνικὰς προσόδους, καὶ ἀντιπροσωπουμένη, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δύω τούτων πολιτικῶν ἀφηνιάσεων ἀμφοτέρων γονίμων, ἀν καὶ διαφόρου φύσεως, παρὰ μὲν τοῖς Ἑλλησιν ὑπὸ τοῦ Φαβιέρου, παρὰ δὲ τοῖς Ἀγυπτίοις ὑπὸ τοῦ Σέβη^η παρὰ τῷ συνταγματικῷ λαῷ ῥπὸ τοῦ Καρβονάρου, τοῦ φιλελευθέρου Γάλλου, παρὰ δὲ τῷ λαῷ τῷ ὑπείκοντι εἰς τὴν στρατιωτικὴν αὐτοκρατορίαν, ὑπὸ τοῦ Βοναπαρτιστοῦ εἴτι τοῦ Γάλλου τοῦ ἀποξενωθέντος ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν πραγμάτων μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ἀετοῦ. Καὶ ἀναμφιβόλως τόσον τὸ ἐν ὅσον καὶ τὸ ἄλλο μέρος ἐνήργουν ἀκριβῶς τὰ καθ' ἑαυτούς διότι ἐνῷ οἱ Ελληνες ὥφειλον τὴν παλιγγεννεσίαν των εἰς μόνας τὰς ἀτομικάς των δυνάμεις, ὁ Μεχμεταλῆς, κατὰ μίμησιν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην κινημάτων τοῦ Ναπολέοντος, ἐπέσπευδε τὴν πρόοδον τῆς Αἰγύπτου διὰ τοῦ δεσποτισμοῦ.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κατηγόρησάν τινες τὸν Σατράπην ὡς πολεμήσαντα ἔθνος γενναῖον, οὗτος ἡ συμμαχία ἥθελε συντελέσει εἰς τὴν ἴδιαν τον ἀνεξαρτησίαν ἀλλ' ἀπαντες κοινῶς ἡσθάνθησαν ἐπειτα ὅτι ὁ Αιγαμορφωτῆς Μουσουλμανικῆς ἐπικρατείας δὲν ἐδύνατο νὰ κινήται ἀπὸ τὸ φιλελεύθερον ἐκεῖνο φρόνημα τῆς Εὐρώπης, χωρὶς νὰ ἀντιβαίνῃ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ συμφέροντα· διότι ὁ Μεχμεταλῆς ἐπιστηρίζων τὰ σχέδιά του ἐπὶ τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς τοῦ λαοῦ του, ὥφειλε νὰ προλάβῃ τὰς συνεπείας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὡς ἀπειλούσης καὶ αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τὴν δύναμιν, καὶ νὰ ἐκπλήξῃ διὰ παραδειγματικῆς ποινῆς τοὺς ὑπηκόους του δελεασθέντες ὑπὸ τοῦ ἐπαναστατικοῦ παραδεύγματος. Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ὁ Μεχμεταλῆς δὲν ἦτο διόλου φιλέλλην, καὶ τυφλὴ μόνον πρόληψις ἐδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ παρὸ αὐτοῦ τὸ φρόνημα τοῦτο. Κα-

ὅμως, ἀντὶ τοῦ νὰ φανῆ εἰς ταύτην τὴν περίσσασιν ἀξιόμεμπτος, προσαπέκτησε νέα δικαιώματα εἰς τὴν εὐφημίαν τῶν ἀνθρώπων, διότι, ἀντὶ τοῦ μέχρι τότε ἔξολοθρευμοῦ, ἀντικατέστησε τοὺς πολεμικοὺς νόμους τῆς Εὐρώπης διδάξας τοὺς ἐχθρούς του καὶ τοὺς στρατιώτας του τὴν ἐπιείκειαν, τὴν ὄποιαν ἔξήσκει μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του [a].

‘Αφ’ οὖ δὲ ἡ ναυμαχία τοῦ Νεοκάστρου καὶ ἡ παρουσία, τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ ἔδωκαν τέλος εἰς τὸν μακρὸν πόλεμον τοῦτον, τὸν ὄποιον ἦτι μᾶλλον παρέτεινεν ἡ ἀξιόλογος ὑπεράσπισις τῶν Ελλήνων, διβαῖμης ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Πελοποννήσου. ἀλλὰ διὰ τῆς γελοίας διαμελίσεως τῆς Ελληνικῆς γῆς, ἡ Κρήτη ἔμεινεν εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ πατρός του, πράξις ἀντιπολιτικὴ ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὰς Θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀντιπαθείας τῶν φιλελευθέρων καὶ χριστιανικῶν κατοίκων τῆς νήσου ταύτης. ‘Ο Μεχμέτης Ἀλῆς δὲν ἔχει τί κοινὸν μὲ τὴν Εὐρώπην, δθεν ἡ ἔξουσία του δὲν ἥμπορει νὰ ἔναι εἰμὴ καταθλιπτικὴ καὶ δπισθοδρομική. Μόνη ἡ Αφρικὴ καὶ ἡ Ασία περιμένουσι τὴν πρόοδον της παραντοῦ.

‘Δάλλη περίστασις δλίγον σπουδαία καθ’ ἑαυτὴν, ἔμελλεν δλίγον ἔπειτα νὰ προσθέσῃ εἰς τὸ εὐρύχωρον κράτος του μέρος πλουσιώτερον μὲν, δυσκολώτερον δὲ

(α) Πολλὰ ἐρρέθησαν περὶ τῆς σκληρότητος τοῦ Ιβραϊμῆ εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὴν δὲ ἀπάτην ταύτην ὑπέθρεψεν ἡ ἀγάπη, τὴν ὄποιαν ἥσθάνοντο πάντες πρὸς τοὺς δυστυχεῖς Ελληνας· ἀλλ’ ἡ ἀλήθεια ἦτον, ὅτι ὁ Ιβραϊμῆς κατέστρεψε τὰς ἐπαρχίας. ἀλλὰ δὲν ἔχουσεν ἀνθρώπινον αἷμα ἐκτὸς τοῦ πεδίου τῆς μάχης, καὶ ἐπομένως ἀντὶ νὰ θυσιάζῃ τοὺς αἰχμαλώτους, κατὰ μίμησιν τῶν Ελλήνων καὶ τῶν Τούρκων, τοὺς μετέφερεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου δὲ Λυτιβασιλεὺς τοὺς παρέδωκεν ἔπειτα εἰς χεῖρας τῶν Εὐρωπαίων Προξένων (Σημ. τοῦ Συγγραφέως.) Περιοριζόμενοι εἰς τὰ στενὰ ὄρια ταῦλοῦ μεταφραστοῦ, δὲν ἐπιχειροῦμεν ν’ ἀναιρέσωμεν τὸν συγγραφέα τοῦ ἄρθρου τούτου, διὸ ιστορικῶν παραδειγμάτων, καθ’ ὃσον ἀφορᾷ τὴν πολυθρήλλητον ταύτην ἐπιείκειαν τοῦ Αἴγυπτίου Σατράκου.

(β. M.)

Η περίστασις αὕτη ἐγεννήθη ἐκ τῆς λειποταξίας τινῶν στρατιωτῶν καταφυγόντων εἰς τὴν Ἀκρην, τῶν ὅποιων ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς ἔζητησε τὴν ἀπόδοσιν παρὰ τοῦ Σατράπου τῆς πόλεως ἑκείνης, ὅστις, κατὰ τὰς διαταγὰς τοῦ Σουλτάνου, ἀπέφυγε νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. Τότε ὁ Ἰθραίμης, ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ πατρός του, πολιορκήσας τὸ φρούριον εἰς τὸ ὅποιον ἄλλοτε ἀπέτυχεν ὁ Βοναπάρτης, τὸ ἐκυρίευσε μὲ πολλὴν αἵματοχυσίαν. Ἡ ἔκβασις αὕτη παρέδωκεν πρὸς τὸν νικητὴν ὄλοκληρον τὴν Συρίαν. Τότε ὁ Μαχμούτης εὐρίσκετο βιασμένος νὰ ἐπεμβῇ δραστηρίως διὰ ν' ἀποκτήσῃ διὰ τῆς βίας ὅτι ἔξ ἀνοησίας εἶχε χάσει. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐπανάστασις αὕτη, προκληθεῖσα κατὰ δυστυχίαν παρὸ αὐτοῦ τοῦ Σουλτάνου, κινδυνεύει νὰ ἐκπολεμήσῃ τὸν κυριάρχην μετὰ τοῦ ὑποτελοῦντος, τὸν ἔξολοθρευτὴν τῶν Μαμελούκων μετὰ τοῦ ἔξολοθρευτοῦ τῶν Γιανισάρων, τέλος, τοὺς δύω μεταρρύθμητὰς τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, διότι ὁ Σουλτάνος βαδίσας εἰς τὰ ἵχνη τοῦ Αντιβασιλέως, ἥσθανθη καὶ αὐτὸς τὴν ἀνάγκην τῆς μεταρρύθμησεως, καὶ ὑπεστήριξε τὰς ιέας θεσμοθεσίας του μὲ τακτικὸν στρατὸν, ὥστε, ἀν [καθὼς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὸν μιμητὰς] ἔμεινε κατώτερος τοῦ πρωτοτύπου του, δύναται τις ὅμως νὰ εἴπῃ, ὅτι μ' ὅλας τὰς ἀτυχίας του, προήγαγε τὸν λαόν του, καθὼς ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς ἀναπλάττει τὸν ἴδικόν του διὰ θριάμβων.

'Αλλ' ἡ ἀντιζῆλα τῶν δύω Κυριαρχῶν, τῶν δύω ἀνδρῶν, θεωρεῖται ἐδὼ κατὰ δεύτερον λόγον, καὶ μηδενίζεται ὑπὸ ἄλλης τινὸς σπουδαιοτέρας πάλης. Ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τὸ Κάιρον ἔξορμῶσι ἡ μία κατὰ τῆς ἄλλης ὡς δύω μαινόμενοι λέοντες, καὶ οἱ δύω εὐθὺς συσφύγγονται σῶμα, μὲ σῶμα. Καὶ ὁ μὲν Μεχμέτ Ἀλῆς ἔκαμε τοὺς Ἀραβας νὰ ἐννοήσωσι τὰς δυνάμεις των, ἔξοπλίσας καὶ διδάξας αὐτοὺς νὰ προοδεύσωσιν, ἐπαναλαμβάνων πρὸς αὐτοὺς τὸ "Ἴτε, προχωρεῖτε" τὰ ὅποια δὲν εἶχον λησμονήσει ἀφ' ὅτου ὁ Βοναπάρτης ἔκαμε νὰ ἀντιχήσωσιν εἰς τὰς ἀκοάς των, καὶ διὰ τούτων πηγαίνωσιν ἥδη νὰ ζητήσωσι λόγον ἀπὸ τοὺς Τούρκους διὰ τὴν ὅποιαν μετεχειρίσθησαν πρὸς αὐτοὺς

(ΤΟΜ. Β. ΦΥΔ. Γ.)

τριῶν αἰώνων κατάθλιψιν. Οἱ δὲ Τοῦρκοι, ὡπλισμένοι καὶ αὐτοὶ, κατὰ μίμησιν τῶν Ἀράβων, μὲ τὴν Εὔρωπαικὴν τακτικὴν, ἀλλὰ στερημένοι, διὰ τὰς τοσαύτας προλαβούσας ἥττας των, ὑπὸ πᾶσαν πεποίθησιν εἰς ἑαυτὸὺς καὶ εἰς τοὺς ἀρχηγούς των, καταστρέφονται εἰς τὰ πεδία τοῦ Ἰκονίου, τὸ ὅποιον ἄλλοτε ὑπῆρξεν ἡπρώτη ἀρχὴ τοῦ μεγαλείου των. Ἐδὼ συμπληροῦται ὑπὸ τοῦ Μεχμέτος Ἀλῆτη μεγίστη κοινωνικὴ μεταβολὴ ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του, λήγουσα δὲ εἰς τοὺς Οθωμανοὺς, καὶ προσδευτικὴ μὲν καὶ θετικὴ ὡς πρὸς ἑκείνους, ὁπισθοδρομικὴ δὲ καὶ στειρωτικὴ ὡς πρὸς τούτους. Οἱ Ἀραβεῖς τῆς Ἀγύπτου ὡς ἀποτελοῦντες σῶμα παχυλὸν, μὴ ἔχον προαιρετικὴν κίνησιν, καὶ κεκυφός ὑπὸ φανατικῆς ὑπακοῆς, εἴχον ἀνάγκην μοχλοῦ διὰ νὰ ὑποκινήσῃ διὰ μιᾶς αὐτὸν τὸν λαὸν καὶ νὰ τὸν ἀναστήσῃ. Οἱ μοχλὸς οὗτος ὑπῆρξεν ὁ Μεχμέτος Ἀλῆς.

Μ' ὅλα ταῦτα ἡ πολιτικὴ του, ἡ τοσοῦτον ἵσχυρὰ εἰς τὸ νὰ ὑποκινῇ τοὺς λαοὺς ἑκείνους, ὅσους διὰ τῆς θρησκείας ἐδύνατο νὰ ἄγῃ καὶ νὰ φέρῃ, εἶναι εἰς ἄκρον ἄκαμπτος, καὶ ἐπομένως, ἀνίκανος νὰ ἐπιρρεάσῃ καὶ τὰς φυλὰς ἑκείνας ὅσαι διὰ τῶν ἔξεων των καὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν των δὲν ἐδύναντο νὰ εὑρίσκωνται εἰς παθητικὴν κατάστασιν ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειάν του. Ή ἔξουσία του ἄρα κατέστη, ὡς πρὸς αὐτὰς τὰς φυλὰς, τοῦ Προκρούστου ἡ κλίνη ἥτις δὲν δύναται νὰ τοὺς φέρῃ, χωρὶς νὰ τοὺς ἀκροτηριάσῃ. Μαρόνιτας καὶ Δρούσους, Χριστιανοὺς καὶ Σχισματικοὺς τοὺς μεταχειρέταις νὰ ἔπιεις ηρίζεται εἰς τὴν ὑπομονὴν τῆς ὁρθοδοξίας των, διὰ τοῦτο οἱ ἀνθρωποι οὗτοι ἐπαναζάντες κατὰ τῆς τυραννίας τῆς Μουσουλμανικῆς ἀρχῆς, πωλοῦσι πρὸς αὐτὸν ἀκριβὰ τὴν ἔξουσίαν τῶν ὄρέων των. Τοιουτοτρόπως εἶναι βιασμένος νὰ πράξῃ δυοῖν θάτερον, ἢ νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν Συρίαν, ἢ μᾶλλον νὰ τροποποιήσῃ τῆς διοικήσεώς του τὴν ὑπέρμετρον αὐτηρότητα, τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθη τὸ κατ' ἀρχάς ἀλλ' ὅτι δήποτε συμβῆ, εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ γενομένην ἀντίστασιν φαίνεται τι, τὸ ὅποιον ἥδη ἐγγόησεν αὐτὸς ὁ Ἰδιος, ὅτι δη-

λαδὴ Κυβέρνησις μὴ ἀποχρώντως ἐλαστικὴ, ὥστε ἡ συσχηματίζεται μὲ τὰ διάφορα ἥθη καὶ τοὺς διαφόρους χαρακτῆρας, ἔχει χρέαν νὰ διοικῇ λαοὺς ὁμοπαθεῖς καὶ ὁμογενεῖς, διὰ τοῦτο καὶ ἡ δύναμις τοῦ Μεχμέτ 'Αλῆ εἰς τὴν Ἀσίαν προοδεύουσα ὁμοῦ μὲ τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν πρέπει νὰ σαματήσῃ, ὅπου ἡ γλῶσσα αὕτη διαφθείρεται ἀπὸ ἄλλας διαλέκτους. Διὰ τοῦτο, δὲν εἶναι πλέον μόνοι οἱ Ὁσμανλύδες, οἵτινες τοῦ κλείουσι τὸν δρόμον, ἀλλ' ἥδη καὶ οἱ Ῥώσσοι τρέχουσι νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν ὅποιαν ἡ φιλοδοξία τῶν Αὐτοκρατόρων τῶν φυλάττει δὶ ἑαυτὴν ὡς βορὰν ἀξιόλογον, ἐνῷ ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία ἐμποδίζουσι τὴν Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ νὰ προκαλῇ διὰ τῶν ἀπειλῶν της ταύτην τὴν παρέμβασιν τοῦ Τζάρου ἥτις εἶναι πρὸς ὅλους ἐπίσης ἐπικινδυνος. Τοιουτοτρόπως περιοριζόμενος ἀπὸ ἐμπόδια ἀνώτερα ἐντὸς τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ κύκλου, τὸν ὅποιον ἡ κράταιὰ ῥομφαίᾳ του διέγραψε πρὸς ἑαυτὴν, καὶ τοῦ ὅποιου κατέστη αὐτὸς τὸ κέντρον, ὁ Μεχμέτ 'Αλῆς δὲν ἔχει πλέον ἄλλο νὰ κάμη τὴν σήμερον, εἰμὴ νὰ συμπληρώσῃ εἰρηνικῶς, ἐν μέσῳ τοῦ κράτους του τὴν πρόθεσιν, τὴν ὅποιαν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν τριπλοῦν χαρακτῆρα Ἀποσάτου, κατακτικοῦ καὶ Θεμελιωτοῦ. Καὶ ὡς μὲν Ἀποσάτης, ἀπῆλλαξε τὸν τόπον του τῆς Ὁθωμανικῆς ἔξουσίας, ἥφαντε τὰ τάγματα τῶν Μαμελούκων, κατέρεψε τὸ κράτος τῶν Βαχεβιτῶν, καὶ ἀφήρεσε τὴν κοσμικὴν ἔξουσίαν ἀπὸ τὸν Αἴγυπτιακὸν κλῆρον. Ως κατακτητὴς ἐπολέμησε τὴν Ἀραβίαν, τὴν Νουβίαν, τὴν Πελπόννησον, τὴν Κρήτην καὶ τὴν Συρίαν. Τέλος, ὡς θεμελιωτὴς ἀνήγειρε τὸν Ἀραβικὸν ἔθνισμὸν, ὡργάνισε τακτικὸν στρατὸν, εἰσῆξεν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν Βιομηχανίαν τῆς Εὐρώπης, καὶ ἥδη καταγίνεται νὰ ἐπισφραγίσῃ τὴν παλιγγενεσίαν ταύτην.

'Ο Μεχμέτ 'Αλῆς περιπλέξας τὸ ἐν μέρος μετὰ τοῦ ἄλλου, καὶ βιάσας τὴν Εὐρώπην νὰ παρεμβῇ μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Μουσουλμανικῆς Ἀσίας, ἐστεφάνωσε τοὺς ἀγῶνας του τῆς εἰκοσαοκταετοῦς βασιλείας του. Καὶ

δμως, ὑπεράνω καὶ αὐτῆς τῆς κατακτητικῆς λαμπρότητος, ἥτις εἰς πάντα αἰῶνα ὑπῆρξε κοινὴ καὶ χυδαῖα, τὸν ἐξυψοῦσιν αἱ εἰρηνικαὶ κατακτήσεις, τὰ ἔτι στερεώτερα καὶ σπανιώτερα τρόπαια, μὲ τὰ ὅποια ἐπλούτισε τοὺς λαούς του, ἐξακολουθήσας ἐνδόξως τὴν ὅποιαν ἐπεχείρησεν Ἀναμόρφωσιν, μὲ ζῆλον ἀκάματον, καίτοι ἐν μέσῳ ἀδιακόπων πολεμικῶν ἀσχολιῶν καὶ περισπασμῶν. Εἰς αὐτὸν μόνον ἀνήκει ἡ δόξα του ὅτι ἐξεγάλ λιστε τὴν Αἴγυπτον, διότι ἀκαταπαύστως προσκαλεῖ τὴν Γαλλικὴν μυσταγωγίαν, τὴν ὅποιαν ἀμοίβει μὲ τὸν θαυμασμόν του μὲ τὰς τιμάς του καὶ μὲ τοὺς θησαυρούς του. Οἱ εἰς τὴν δούλευσιν του Γάλλοι λαμβάνουσι παρά αὐτοῦ ὅλους τοὺς βαθμοὺς χιλιάρχων, Βέιδων, Πασάδων κτλ. μ' ὅλας τὰς ὑπαρχούσας θρησκευτικὰς προλήψεις. Ὡς ἐργάται, Ἰατροὶ, Μηχανικοὶ Μαθηματικοὶ, Θαλασσινοὶ, σρατιωτικοὶ, Τεχνῖται^ι κτλ. οἱ Γάλλοι εἰσχωροῦσιν εἰς ὅλας τὰς τάξεις, καὶ μεταδίδουσιν εἰς ὅλους τὸν περὶ τοῦ Καλοῦ καὶ Ὄψηλον^ο Ενθουσιασμὸιν. Ἡ Γαλλικὴ δραστηριότης κυκλοφορεῖ εἰς τὸ κράτος του, ὡς ἡλεκτρική τις ὄλη, ἡ ὡς χυμὸς ζωογονητικός. Διὶ αὐτῶν πλαστουργεῖ ναυστάθμους, στόλους, χωνευτήρια, ἐργοστάσια καὶ σχολεῖα. Διὶ αὐτῶν ἡ Αἴγυπτος ἀρχεται ἥδη νὰ κινήται, νὰ γινώσκῃ, νὰ αἰσθάνηται καὶ νὰ ζῇ. Διὶ αὐτῶν πραγματοποιεῖ ὁ Μεχμέτ^ο Ἀλῆς ὅλας τὰς γινομένας ἐπιχειρήσεις, ὅσας εἶχε φαντασθῆ ποτὲ δὶ αὐτὸν τὸν τόπον ὁ μέγας τῆς Γαλλίας ἀνθρωπος, τοῦ ὅποιου εἶναι τρόπον τινὰ ἐπίπνοια αἱ πράξεις τοῦ Σατράπου τούτου. Τὴν ἰδέαν ταύτην τὴν περὶ Ἀσιατικοῦ ἐξευγενισμοῦ γεννηθεῖσαν ὑπὸ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Ναπολέοντος, καὶ ζωηρῶς ἐντυπωθεῖσαν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Μεχμέτ^ο Ἀλῆη νέου ἔτι ὄντος, τὴν οἰκειοποιεῖται ὁ ἥδη ἴσχυρός οὗτος Ἀντιβασιλεὺς, ἡ δὲ ἰδέα αὕτη γίνεται μεγάλων πραγμάτων γόνιμος, πρὸς ὅφελος τῆς ἀνθρωπότητος, διότι ὅχι μόνον ἡ Ἀνατολὴ θέλει εὐλογεῖ τοσαῦτα λαμπρὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ ἡ Δύσις αὐτὴ εὑρίσκει ὑπὲρ τῶν κατοίκων της ἐγγύησιν πλούτου καὶ νέων εὔτυχιῶν. *Ἄν,* διὰ τοῦ πολέμου, ὁ Μεχμέτ^ο Ἀλῆς ἐπροξένησεν εἰς τὰ τρία

τοῦ κόσμου μέρη, τὴν ἀναπόφευκτον καὶ προσωρινὴν σύγκρουσιν τῆς φιλοδοξίας, τῆς ζηλωτυπίας καὶ τοῦ μίσους, διὰ τῶν ἐργασιῶν του ὅμως καὶ διὰ τῶν εἰρηνικῶν τεχνῶν, προητοίμασεν εἰς αὐτὰ διαρκῆ κοινωνίαν ἀγάπης, συμφερόντων καὶ ἀπολαύσεων.

[Revue des deux Mondes.]

(Σ. τοῦ Ἐκδ.) Ἐπὶ τῶν ἀποθανόντων ἀναγινώσκεται ὡς ἐπικήδειος ἔπαινος ἡ βιογραφία των. Ἡ παράδοσις τῆς Συρίας καὶ τοῦ Ὁρωμανικοῦ σόλου δὲν εἶναι ἵστως ὁ θάνατος τῆς δόξης τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ, διότι δὲν εἶναι ἄδοξον δὲι αὐτὸν ὅτι μόνος ἐπολέμησε πρὸς τέσσαρας Εὐρώπαικὰς δυνάμεις, ἀλλ' εἶναι ὁ πολιτικός του θάνατος ὥστε ἐν καιρῷ μᾶς διευθύνθη τὸ παρὸν ἄρθρον τοῦ Κ. Δουκιανοῦ Δαβσείου, μεταφρασθὲν ἀπὸ τὸν φιλόκαλον κάλαμον τοῦ ἐν Ναυπλίῳ προεδρεύσυντος τῶν πρωτοδικῶν Κ. Σ. Σκούφου.
